

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
на тему:

**«СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РИЗИКАМИ В БАНКАХ»**

Виконала: студентка II курсу,
групи ФБС – 21 ст(з)
Петрицька Яна Миколаївна

Керівник: Солоджук Т.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів

Рецензент: Буртняк І.В. д.е.н., професор,
професор кафедри економічної
кібернетики

Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ РИЗКАМИ	5
1.1. Сутність банківських ризиків та їх вплив на банківську діяльність	5
1.2. Класифікація банківських ризиків	12
1.3. Методи оцінки банківських ризиків та інструменти управління ними	17
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ У ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКАХ (на прикладі діяльності АТ «Державний ощадний банк України»)	26
2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк»	26
2.2. Використання ризик орієнтованого підходу при управлінні активами банку	33
2.3. Політика щодо управління ризиками АТ «Державний ощадний банк України»	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТКИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	48
3.1. Сучасні умови організації системи управління ризиками у банках України	48
3.2. Напрямок підвищення ефективності управління банківськими ризиками	51
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

В сучасних умовах банківська система працює в умовах жорстких викликів та впливів, серед яких економічні коливання, волатильність валютного ринку, зниження кредитоспроможності позичальників, політична нестабільність, необхідність технологічних змін. Все це обумовлює необхідність впровадження ефективної політики управління фінансовими ризиками банківських установ.

Основною метою ризик-менеджменту є формування фінансової безпеки банку, що дозволяє забезпечити його стабільне функціонування та прибуткову діяльність, дає можливість долати існуючі загрози та виклики із мінімальними втратами.

Сам процес управління ризиками полягає у виявленні, оцінці, моніторингу та мінімізації потенційних загроз, які можуть негативно вплинути на фінансову стабільність банку. Саме тому розробка та впровадження ефективної системи управління банківськими ризиками вимагає інтегрованого підходу, який включає залучення всіх рівнів управління банком, від правління до звичайного персоналу.

Проблематику банківських ризиків та банківського ризик-менеджменту досліджували багато науковців: Балачій А.П., Демчук Н.І., Абахтімова А.А., Добровольська Е.В., Покотильська Н.В., Зубова В.В., Качула С., Коткова А., Кльоба Л.Г., Петрович В.М., Сніщенко Р.Г., Цопа В. та інші, проте твердження науковців щодо різних аспектів цієї теми є дискусійними та потребують систематизації для того, щоб зрозуміти формування політики управління ризиками на прикладі окремого банку в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження виступають економічні відносини, що виникають між різними суб'єктами системи управління ризиками банківських установ.

Предметом дослідження є теоретичне та практичне обґрунтування етапів, методів, інструментів та управлінських рішень щодо банківського ризику-

менеджменту

Основною метою роботи є окреслення складових системи управління ризиками банків в сучасних умовах з урахуванням вимог нормативно-правової бази та практичного підходу банків до управління ризиками.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання наступних завдань:

- розкрити сутність банківських ризиків та їх вплив на банківську діяльність;
- дослідити критерії класифікації банківських ризиків та виокремити їх види;
- розглянути методи оцінки банківських ризиків та інструменти управління ними;
- провести аналіз практики ризик-менеджменту у вітчизняних банках (на прикладі діяльності АТ «Державний ощадний банк України»);
- дослідити використання ризик орієнтованого підходу при управлінні активами банку та формування політики щодо управління ризиками та обґрунтувати напрями підвищення ефективності реалізації політики управління ризиками банків в сучасних умовах.

Теоретичну і методичну базу бакалаврського дослідження сформували наукові публікації у спеціалізованих фахових виданнях з банківської тематики, аналітичні та методичні розробки вітчизняних та зарубіжних науковців. Інформаційною базою роботи є закони України, постанови Кабінету Міністрів України, постанови Правління НБУ, Стратегія управління фінансовими ризиками та фінансова звітність АТ «Ощадбанк».

При проведенні дослідження використано методи порівняльного аналізу – при дослідженні фахової літератури; декомпозиції для формулювання власних суджень із проведених наукових розвідок та обґрунтування пропозицій, економіко-математичні та статистичні – при здійсненні аналізу фінансових діяльності банку.

Робота виконана в межах науково-дослідної тематики кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

1.1. Сутність банківських ризиків та їх вплив на банківську діяльність

Ключову роль на ринку фінансового посередництва відіграють комерційні банки. Саме тому вони повинні використовувати ґрунтовні підходи до аналізу своєї діяльності, не лише діагностувати потенційні загрози та ризики, а й використовувати ефективні механізми для нейтралізації їхнього негативного впливу.

Розвиток сучасного фінансового сектору призводить до появи у банківській діяльності нових аспектів та викликів стабільного функціонування, вирішення яких багато в чому залежить від політики управління ризиками, що є невід'ємною складовою роботи будь-якого банку. Банківська діяльність в загальному передбачає наявність ризику та невизначеності, але своєчасний аналіз та прогнозування дозволяє зменшити негативний вплив ризиків на кінцеві результати діяльності банку.

Ризик є доволі складним явищем та водночас комплексною економічною категорією, яка має кілька основних ознак, що є передумовою наявності різних його трактувань

У широкому розумінні ризиком є ситуація невизначеності щодо настання певної, найчастіше небажаної події в майбутньому. Його рівень вимірюється ймовірністю настання такої події та відповідно неодолення бажаного результату, причому залежно самого ризику відхилення від запланованих показників може бути, як у бік зменшення, так і в бік збільшення [17].

Савченко С.М. зазначає, що ризиком є «об'єктивно-суб'єктивна категорія, яка передбачає подолання невизначеності і конфлікту в ситуації неминучого

вибору, яка показує наскільки досягнуто чи не досягнуто заплановані результати та відхилення від цілей із врахуванням впливу контрольованих та неконтрольованих чинників за наявності прямих та зворотних зв'язків» [34].

Як і будь-який бізнес, банки стикаються з безліччю ризиків. Однак, враховуючи важливість банківського сектору та зацікавленість уряду в тому, щоб тримати ризики під контролем, можемо припустити, що вони більшою мірою впливають на діяльність банків, ніж інших економічних суб'єктів. Це може бути пов'язано із тим, що лише невелика частина (близько 10-30%) капіталу банків може бути віднесена до власного капіталу, все решта – залучені кошти, які банк має не лише повернути, а й сплатити відсотки за їх залучення.

До 2018 року банки у своїй діяльності керувалися Постановою Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361, яка наразі втратила чинність, проте трактування сутності банківського ризику використовується у практиці банків: ризик для банку є потенційною можливістю недоотримання доходів чи зменшення ринкової вартості його капіталу банку через вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища банку.

В аспекті регулятивного контролю Національного банку України, ризик є ймовірністю настання очікуваних чи неочікуваних подій, що можуть негативно впливати показники фінансової, операційної та інвестиційної діяльності банку та призводити до неможливості дотримання банком економічних нормативів та інших вимог до їх діяльності на фінансовому ринку.

З математичної точки зору, ризик – це у першу чергу, ймовірний розкид варіантів значень результату, що відхиляється від очікуваного у більшу чи меншу сторону. Чим більша різниця між найбільшими і найменшими результатами, тим більшим є рівень ризику [23].

Будь-які операції комерційного банку, чи то залучення капіталу на фінансовому ринку (пасивні) чи його вкладення у фінансові активи чи кредитні операції для клієнтів банку (активні), чи навіть комісійно-посередницькі, що передбачають надання консультацій чи проведення розрахунків супроводжуються певним рівнем ризику, що впливає не лише на діяльність

окремого банку, а й через те, що банки мають між собою кореспондентські відносини, на роботу банківської системи загалом.

Власне, у Законі України «Про банки і банківську діяльність» зазначено, що банківська діяльність є діяльністю по залученню банком коштів від фізичних і юридичних осіб та їх розміщенню від імені банку, на умовах банку та на власний ризик банку, відкриття і ведення банківських рахунків [29]. Тобто законодавець одразу зазначає, що будь-які операції банку, пов'язані з ризиком, але при вкладенні залученого капіталу, банк бере на себе велику частину ризику і несе відповідальність за збереження та збільшення його суми.

Ризики мають певні ознаки, які дають зрозуміти їх сутність глибше. По-перше, ризики мають об'єктивний характер, тобто настають незалежно від волі чи бажання суб'єкта господарювання, по-друге, можуть призводити до зміни показників діяльності банку, а по-третє, наявність таких ризиків і механізми їх врахування визначені законодавством.

Також науковці виділяють ключові властивості ризику, що значною мірою відображають його вплив на діяльність, певний об'єкт чи явище: суперечливість, альтернативність, правомірність та невизначеність.

Розглянемо їх детальніше.

Суперечливість ризику проявляється через форму його прояву та протидії його наслідкам. З одного боку ризик створює ситуацію невизначеності, а з іншого, – протистояти ризику чи усунути його наслідки стає можливим здебільшого через використання інноваційних, часто нестандартних підходів, що сприяють впровадженню нових ідей, інструментів та механізмів у фінансово-господарську діяльність. Суперечливість природи ризику виявляється також через конфлікт між об'єктивно існуючими ризиковими діями і їхньою суб'єктивною оцінкою.

Альтернативність ризику передбачає необхідність здійснення вибору серед кількох імовірних варіантів. Єдиною складністю у цьому процесі вибору постає критерії прийняття рішень, у деяких випадках використовують методи фінансової математики та статистики, а в інших – експертну оцінку, що

передбачає певною мірою суб'єктивний підхід до вибору оптимального варіанту.

Правомірність як властивість ризику передбачає прийняття рішень щодо управління ризиком із дотриманням вимог законів, постанов, інструкцій, нормативів і статуту банку, умов колективного договору і т.п.

Найбільш звичною та ключовою ознакою ризику є невизначеність, що не дозволяє сформулювати повне і обґрунтоване уявлення про найбільш оптимальний метод управління ризиками через відсутність достатньої кількості інформації або її неточність [18].

Зважаючи на це, ризики є водночас суб'єктивною та об'єктивною категорією, суб'єктивною – бо пов'язані із прийняттям рішень, розрахунком ймовірності настання ризику та його наслідків. Також сприйняття і реакція на ситуацію ризику відрізняється у кожного суб'єкта економічних відносин, який стикається з ним.

Об'єктивність ризиків виявляється у тому, що вони виникають в результаті існуючих в суспільстві процесів, явищ, тенденцій. При цьому сам факт існування ризику не може бути скасований, якщо люди ухиляються від його впливу, реагують чи ігнорують його.

Виникнення ризику банківських установ може бути обумовлене великою групою факторів, які науковці [18] поділяють на дві групи: зовнішні та внутрішні. Зовнішні включають соціально-економічні та геополітичні, а внутрішні – організаційні, фінансові, технологічні та інноваційні (рис. 1.1.)

Банківський ризик – це потенційна можливість недоотримання доходів чи зменшення ринкової вартості його капіталу банку через вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища банку.

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
<ul style="list-style-type: none"> • Соціально-економічні; • Геополітичні 	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційні; • Фінансові; • Інформаційні; • Технологічні

Рис. 1.1. Фактори впливу на банківський ризик

Якщо враховувати сучасний стан функціонування банківського ринку в Україні, то до соціально-економічних факторів відносять: відсоток тіньових доходів, корупційні складові, інфляційні ризики, рівень довіри населення до банків та системи фінансів, фінансова освіта та фінансова грамотність населення

До геополітичних факторів можна віднести заборону економічних відносин з іншими державами, етнічні і політичні конфлікти, підтримку тероризму та політики відмивання грошей.

Внутрішні фактори включають наступне:

- організаційні: кадровий потенціал банківських працівників, ризики менеджменту, структура власності та резидентність власників банку, низький рівень контролю за роботою менеджменту;
- фінансові: ризик погіршення платоспроможності, зниження фінансової стійкості та автономії, погіршення фінансового стану клієнтів і партнерів банку;
- інформаційні: ризики кібершахрайства, ризики втрати чи витоку частини даних, ризики недостовірної інформації;
- технологічні – автоматизація бізнес-процесів банку, використання інноваційних підходів і технологій при здійсненні операційної діяльності та фінансових операцій, вразливість систем банківської безпеки до зовнішніх впливів.

Економічна сутність будь-якої категорії розкривається у функціях, які вона може виконувати. Автори наукових праць в економічній літературі здебільшого не концентруються на функціях ризику, проте Цопа В. [40] дуже ґрунтовно розкриває усі аспекти, що формують поняття «ризик» та виокремлює

чотири його функції: аналітичну, інноваційну, регулятивну і захисну.

Аналітична функція ризику полягає у необхідності проведення аналітики для того, щоб прийняти виважене рішення, мінімізувати наслідки впливу ризику чи уникнути його.

Забезпечення виконання інноваційної функції ризику передбачає, що банки повинні використовувати новітні інструменти та процедури для того, щоб подолати ризик, розробляти нові, адаптовані під конкретну групу клієнтів банківські програми і продукти, використовувати новітні підходи до організації менеджменту та впроваджувати нові інструменти для одержання доходу чи підтримки ліквідності.

Регулятивна функція свідчить про необхідність безперервного вивчення ризикових ситуацій, виявлення факторів, що можуть спричинити ризики банківської системи, прогнозування ймовірності настання ризикової ситуації, а також коригування прийнятих рішень. До того ж, якщо мова йде про банківську діяльність, то вона підлягає чіткому регулюванню згідно вимог дотримання нормативів банківської діяльності.

Захисна функція полягає у тому, що банківська установа використовує різноманітні інструменти для запобігання настанню ситуації ризику, його хеджування за допомогою внутрішніх механізмів та прояву його впливу.

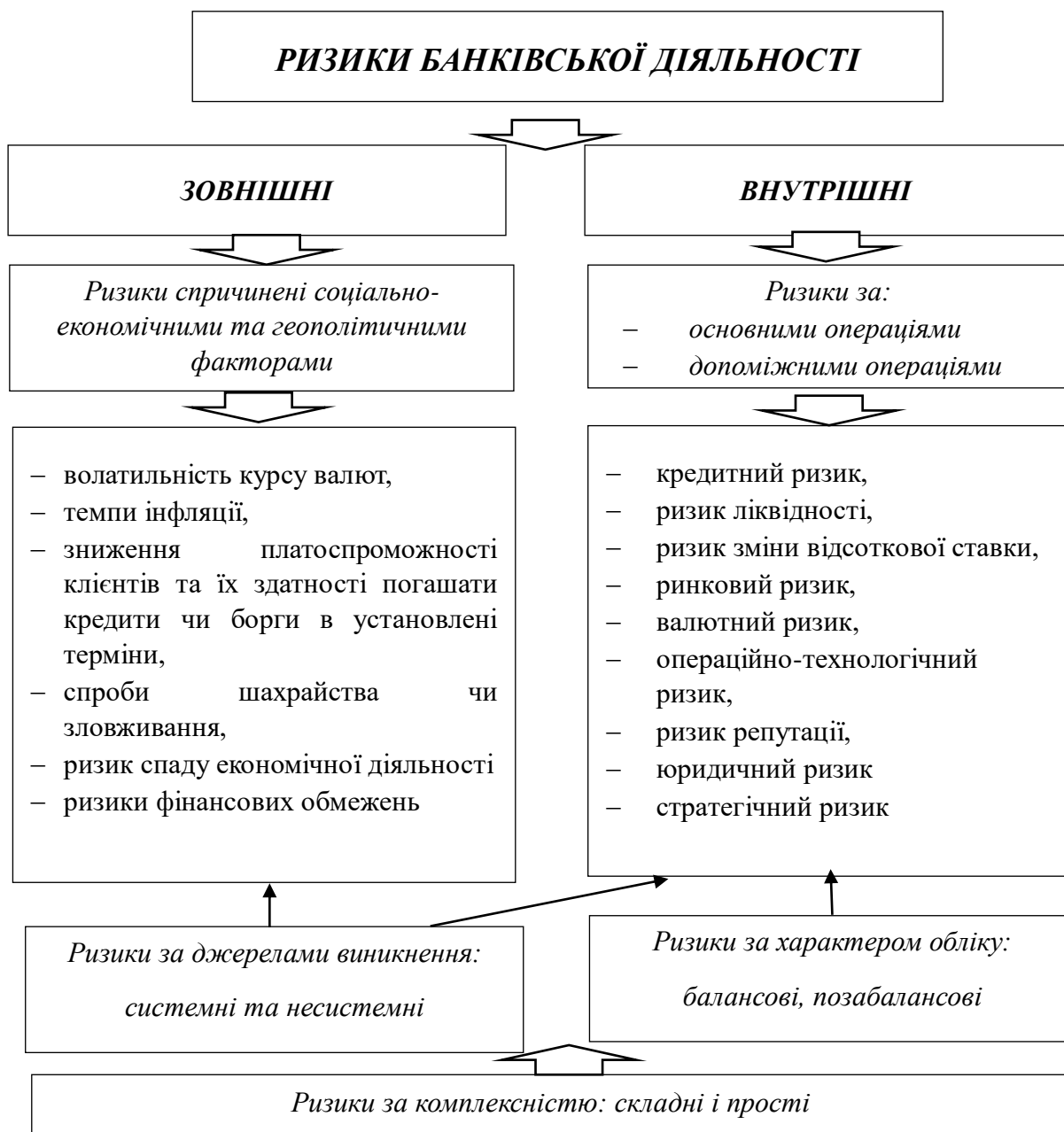
1.2. Класифікація банківських ризиків

Сучасний період роботи банківської системи характеризується значно ширшим переліком фінансових ризиків, з якими стикаються банки при здійсненні своїх операцій, а також необхідністю банків використовувати більш гнучкі інструменти для управління ними. Перелік правил і процедур банку щодо управління ризиками повинен здійснюватися із дотриманням законодавчих вимог, регулятивних норм, а також швидко реагувати на існуючі виклики та протистояти загрозам фінансово-операційній діяльності банку.

В таких умовах важливо розуміти перелік ризиків, з якими стикаються

банки у своїй діяльності. Завдяки чіткій системі класифікації ризиків регулятори можуть здійснювати більш ефективний моніторинг стану фінансового сектору, запобігати системним кризам і впроваджувати необхідні коригувальні заходи. Це також допомагає банкам відповідати національним та міжнародним стандартам фінансової звітності й регулювання, таким як Базельські стандарти. Таким чином, класифікація ризиків не тільки сприяє внутрішньому контролю та стабільності банків, але й забезпечує загальну стійкість фінансової системи.

Розподіл банківських ризиків на різні групи може здійснюватися в залежності від того, яка критеріальна ознака використовується для такого розподілу. Ми схематично відобразили перелік банківських ризиків (рис. 1.2)

Примітка. Складено автором на основі опрацювання [18, 40, 23]

Рис. 1.2. Види ризиків банківської діяльності

У наукових працях, що стосуються дослідження тематики банківських ризиків, відсутній поділ ризиків за критерієм їх комплексності, але фінансовий менеджмент пропонує поділяти ризики на дві групи: прості та складні, які включають кілька ризиків одночасно.

Балачій А.П. [5] пропонує цілком логічний розподіл банківських ризиків на дві великі групи: зовнішні та внутрішні, в залежності від сфери дії цих ризиків. Ми писали вище про те, що впливають на банківські ризики зовнішні та внутрішні фактори. Тому класифікація ризиків за цією критеріальною ознакою показує не лише, якими факторами вони генерується, а й середовище їх виникнення.

Виникнення зовнішніх ризиків обумовлене факторами зовнішнього середовища і ніяким чином не залежить від діяльності окремого банку чи його клієнтів. До ризиків зовнішнього середовища належать ті, що обумовлені соціально-економічними, геополітичними та іншими факторами.

До прикладу, до економічних ризиків банків запропоновано відносити волатильність курсу валют, темпи інфляції, зниження платоспроможності клієнтів та їх здатності погашати кредити чи борги в установлені терміни, спроби шахрайства чи зловживання тощо [14], також ми б додали ризик спаду економічної діяльності та фінансових обмежень, введених Регулятором (Національним банком України), для стабілізації курсу гривні. Кожен із цих ризиків має свій характер і для прийняття коректного рішення у рамках ризик-менеджменту, необхідно розуміти, з якими видами ризиками стикається банківська установа, особливо якщо мова йде про комплексні ризики.

Внутрішні ризики виникають у процесі фінансово-господарської діяльності самих банків і залежать не лише від видів та обсягів проведення ними операцій, а й від організаційно-правової форми створення банку, ступеня диверсифікації його активів, пасивів чи операцій, кваліфікації персоналу,

комплаєнсу, якості забезпечення за кредитами, наданими позичальникам, участь банків в державних програмах і т. д. Відповідно внутрішні банківські ризики поділяються на ризики в основній і допоміжній діяльності банку [14].

Якщо основна діяльність банків є зрозумілою та полягає у залученні коштів та їх розміщенні на власний ризик під свою відповідальність з метою є отримання певного рівня доходності, а також проведення розрахунково-касових операцій [29], то питання допоміжних послуг потребує додаткового тлумачення.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», допоміжними є послуги, що не можуть бути віднесені до послуг фінансового посередництва, а саме:

- а) послуги колекторської компанії щодо врегулювання простроченої банківськими клієнтам заборгованості;
- б) збирання, обробка, збереження, захист і використання інформації до бюро кредитних історій;
- в) послуги з інкасації, перевезення, оброблення і зберігання готівки, які надаються на підставі ліцензії НБУ;
- г) інформаційні послуги на ринках капіталу та організованих товарних ринках;
- г) послуги зі зберігання актуарних активів страхових компаній;
- д) послуги оператора платіжної системи і технологічного оператора та ін. [32].

Проте, важливою є класифікація ризиків у відповідності до нормативно-правових документів, що мають на меті регулювання банківської діяльності, оскільки дана класифікація використовується банками для розробки політики управління ризиками.

Для здійснення інспектування за діяльністю вітчизняних банків НБУ розробив Методичні вказівки «Система оцінки ризиків», якими визначено методи, що використовуються НБУ для здійснення оцінки банківських ризиків.

Відповідно до цього документа НБУ виділяє 9 категорій ризику, що включають: «кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни відсоткової

ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик та стратегічний ризик» [20]. Наявність одного ризику не виключає ймовірності виникнення іншого, до того ж в результаті реалізації деяких банківських продуктів може одночасно виникати кілька ризиків.

Тобто НБУ враховує те, що ризики можуть мати комплексний характер прояву, проте для того, щоб спростити управління ними, пропонує їх розділяти на групи, до того ж кожен банк, що є учасником другого рівня банківської системи може додатково визначати ризики, з якими стикається у своїй діяльності. Проте при цьому мають бути розроблені внутрішні документи, що регулюють роботу банку з такими ризиками, з врахуванням досвіду провідних банків щодо управління такими ризиками, Принципів корпоративного управління рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду [11].

До таких принципів включають ті, за допомогою яких наглядова рада та менеджмент банку здійснюють ухвалення рішень щодо стратегії та підходу до ризику банку. За рекомендаціями Базельського комітету ці принципи включають опис та відстеження схильності банку до ризику та дотримання встановлених лімітів ризику щодо стратегії банку, що дозволяє коректно здійснювати ідентифікацію, оцінку, управління та контроль за ризиками [28].

При настанні ризику банк може понести втрати, при цьому втрати можуть бути виражені не лише в грошовій формі. Так, Цопа В., що досліджує питання ризик-менеджменту, зазначає, що виділяють наступні види втрат від впливу ситуації ризику:

- матеріальні – непрогнозовані витрати на ремонт чи утримання обладнання, оплату електроенергії, придбання додаткового обладнання для можливості ведення банківської діяльності (наприклад, генераторів);

- фінансові – грошові втрати банку, здійснення незапланованих витрат, сплата штрафів, а також сума недоотриманих доходів;

- часові втрати – неможливість отримати запланований результат вчасно, що особливо важливо при реалізації інвестиційних операцій чи інших проєктів

банку;

– специфічні – втрата довіри клієнтів, репутаційні втрати [40].

За можливістю оцінювання ризику, з якими стикаються комерційні банки поділяються на дві групи:

– ті, ймовірність настання та результати яких можливо оцінити, здебільшого до них відносять фінансові ризики;

– ті, що не можуть бути кількісно оцінені – фактично усі зовнішні ризики.

Отже, усі види ризиків, які визначені Національним банком України з метою регулювання діяльності банків є фінансовими. Ця група ризиків є найчисельнішою, а також найцікавішою з позиції банківського менеджменту, оскільки можна прорахувати ймовірність грошових втрат, змін у структурі активів та пасивів банку, відсоток зниження дохідності операцій чи фінансових інструментів.

Іноземні фахові видання на основі досвіду організації банківської системи країн Близького Сходу, використовують економічний підхід до виокремлення ризиків банківської системи та виділяють:

1. ризик капіталу (коефіцієнт достатності капіталу),
2. ризик прибутковості (ROA та ROE),
3. ризик диверсифікації у менш диверсифікованому портфелі (коефіцієнт непроцентного доходу),
4. ризик ефективності внаслідок низької операційної та управлінської ефективності (коефіцієнт операційних витрат),
5. кредитний ризик (кредит до активів та кредит до депозитів),
6. операційний ризик (коефіцієнт операційних витрат),
7. ризик ліквідності (коефіцієнт ліквідних активів)
8. ринковий ризик (ціновий прибуток, прибуток на акцію) [1].

Ми погоджуємося із цією думкою, оскільки у вітчизняній практиці управління банківськими ризиками для аналізу серед багатьох інших використовуються показники, що зазначені у поданому переліку.

За джерелом виникнення банківські ризики поділяються на системні та несистемні (idiosyncratic) ризики. Такий розподіл пов'язаний із класифікацією ризиків на фінансових ринках.

Якщо вплив несистематичного ризику здійснюється лише на одну установу або актив і не поширюється на решту системи, до прикладу на основі поведінки однієї людини, люди приймають рішення використовувати чи не використовувати певний продукт. То за наявності системного ризику існує ймовірність краху всієї фінансової системи, що спричиняє значний спад у реальній економіці. Наслідки системної фінансової кризи є більш руйнівними, ніж наслідки криз в інших секторах економіки, через роль, яку фінанси відіграють в економіці. Оскільки банки є учасниками фінансової системи, то дуже гостро відчувають наслідки впливів системних ризиків.

У фахових джерелах щодо ризик-менеджменту [3] виділяють виділили чотири ключові елементи, які допоможуть нам краще зрозуміти системний ризик:

1. Ендогенний ризик: ризик, який виникає у результаті роботи самої фінансової системи всередині неї, а не в результаті руйнівної події за межами системи.

2. Механізми посилення: спалах системної кризи зазвичай спричиняється невеликою подією, вплив якої посилюється зв'язками всередині фінансової системи.

3. Виявлення криз: накопичуючи емпіричні знання про те, як працюють фінансові ринки, фаховий підхід до ідентифікації та оцінки системних ризиків може допомогти політикам вчасно виявити накопичення ризиків і відреагувати на них. Враховуючи величезні та масштабні збитки, яких може завдати спалах системної фінансової кризи, вкрай важливо, щоб політики, регулятори та фінансові установи краще виявляли накопичення системних ризиків

4. Регуляторні заходи: регулятори повинні зосередитися на політичних ініціативах, які зменшать системний ризик, і уникати тих, які, навіть якщо вони мають добрі наміри, насправді призведуть до створення нових і більших

ризиків.

За характером обліку ризику [35] виокремлює дві групи: ризики за балансовими операціями та ризики за позабалансовими операціями.

Отже, під час здійснення своєї діяльності банки можуть здійснювати два типи операцій: балансові (активні та пасивні) і позабалансові.

Пасивні операції передбачають формування власного капіталу і фінансових ресурсів банку, для того щоб пізніше банк міг їх розміщувати шляхом вкладень у фінансові активи та надання кредитів своїм клієнтам, з метою одержання доходу, підтримки достатнього рівня ліквідності і платоспроможності та відповідності вимогам банківського регулятора.

Другий тип банківських операцій – позабалансові, передбачає одержання банком доходів без необхідності додаткового залучення чи вкладення у це коштів. Вони включають проведення операцій, надання консультаційних, брокерських послуг, послуг з довірчого управління. Результати надання таких видів банківських послуг у фінансовій звітності відображаються лише, коли банк одержує дохід від них чи здійснює видатки на їх проведення.

1.3. Методи оцінки банківських ризиків та інструменти управління ними

Управління ризиками відіграє важливу роль у діяльності комерційних банків, оскільки банки більшою мірою працюють із залученим на банківському, фінансовому ринку, у фізичних та юридичних осіб капіталом. У практиці банківської діяльності таке управління виходить далеко за межі прописування правил та процедур ризик-менеджменту, оскільки банки повинні бути уважними до стратегічних, операційних, цінкових ризиків, ризиків ліквідності та репутаційних ризиків. Щоб забезпечувати свою діяльність в умовах цих ризиків, банкам потрібна потужна і гнучка програма управління ними.

Наявність чіткого, формалізованого плану управління ризиками

забезпечує додаткову прозорість такого управління. А його стандартизація спрощує виявлення системних проблем, які впливають на весь банк. Ідеальний план управління ризиками для банку слугує дорожньою картою для покращення його діяльності шляхом виявлення джерел ризику та ефективності контролю. За умови належного впровадження плану, банки в кінцевому підсумку зможуть краще розподіляти час і ресурси на те, що має найбільше значення.

З другого боку, управляючи ризиками, банки мають дотримуватися регулятивних і нормативних вимог, що є обтяжливим і дорогим завданням для фінансових установ, особливо в умовах невизначеності, воєнного стану та мінливості правової бази. Тому дуже важливо, щоб банківські організації мали відповідні процеси для виявлення змін до існуючих нормативних актів, а також нових нормативних актів, які впливають на спроможність організації

До основних ризиків, на які наражаються банки, належать кредитний, операційний, ринковий ризики та ризик ліквідності. Розумне управління ризиками може допомогти банкам збільшити прибутки, оскільки вони зазнають менших втрат за кредитами та інвестиціями.

Демчук Н.І. [6] зазначає, що процес управління ризиками комерційного банку відбувається у чотири основні етапи:

1. ідентифікація ризиків, визначення причин їх виникнення, напрямів діяльності, що їх генерують;
2. оцінювання величини ризику за допомогою різних методів;
3. прийняття рішень щодо управління ризиками: запобігання, мінімізація, обмеження, хеджування, страхування ризиків шляхом застосування відповідних методів управління;
4. здійснення постійного моніторингу та контролю за ризиками та наслідками їх впливу (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Модель управління фінансовими ризиками банку

Ідентифікація ризиків передбачає у першу чергу визначення факторів, що пов'язані із їхнім виникненням, джерела виникнення та поділу на системні та несистемні [23]. Також ризики ідентифікуються у співвідношенні їх із напрямками банківської діяльності, групами фінансових активів і пасивів, рівнями впливу на діяльність банку загалом та результати банківських операцій. Все це дає можливість визначити сфери найбільш ризикових видів і напрямків фінансової діяльності банку.

Головним завданням якісної оцінки ризику є визначення можливих видів ризику банківської діяльності, оцінка ступеня небезпеки і окреслення факторів впливу на рівень ризику. Результати якісної оцінки стають передумовою успішного використання кількісних методів оцінки ризиків, коли рівень ризику вимірюється за допомогою числових значень певних показників, що його характеризують.

Це дає можливість належним чином обґрунтувати управлінські рішення та обрати найбільш оптимальні варіанти подальшого реагування на ризики чи його наслідки [38].

До основних методів оцінки ризиків банківської діяльності науковці [12, 40] відносять: методи аналізу доцільності втрат, аналітичні, статистичні, методи експертних оцінок, GAP- метод (рис. 1.3.).

Рис. 1.3. Методи оцінки банківських ризиків [12, 40.]

Метод аналізу доцільності втрат – аналізуються потенційні зони ризику, так звані «вузькі місця» у банківській діяльності. Якщо розглядати різні банківські операції, то можна побачити, що кожна із них генерує різний рівень ризиків. Тому усі операції банку групуються в залежності від виду та рівня ризику і за кожною з них приймаються граничні рівні втрати, які не можуть бути перевищені [19].

Застосування аналітичних методів відбувається наступним чином: для кожного із видів банківських операцій на основі проведеного аналізу встановлюється оптимальний рівень ризику. До прикладу у своїй діяльності банки використовують аналітичний метод, який має назву стрес-тестування. Сутність його полягає в тому, що відбувається визначення величини неузгодженої позиції, яка призводить до банківського ризику, а також визначається шокова величина зміни зовнішніх факторів – облікової ставки НБУ, коливань валютних курсів, падіння курсу фінансових інструментів тощо. При об'єднанні даних величин визначається прогнозована сума доходу чи втрат, яку банк отримає у випадку, якщо події будуть розвиватися за заздалегідь прогнозованим сценарієм.

Статистичні методи передбачають використання статистичних величини

для визначення рівня ризику. Вони є достатньо прості у використанні та використовують зрозумілий математичний апарат, але водночас розрахунки є доволі громіздкими та потребують великої кількості даних про різні варіанти того чи іншого результату у діяльності банку для того, щоб бути показовими.

При цьому можуть використовуватися показники дисперсії, стандартного (середньоквадратичного) відхилення, коефіцієнт варіації, що є статистичними показниками, які дозволяють оцінити рівень прояву ризику.

Дисперсія є характеристикою мінливості певного показника у діяльності банку. Така мінливість проявляється через відхилення значень цього показника від його середньої величини, що підсумовуються із врахуванням ймовірності їх настання.

Формула визначення дисперсії (σ^2) наступна:

$$\sigma^2 = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 * P \quad (1.1),$$

де x_i – значення можливого фінансового результату;

$\bar{x}$ - середнє значення можливого фінансового результату;

P - імовірність виникнення можливого фінансового результату.

Формула розрахунку середньоквадратичного (стандартного) відхилення (σ) виглядає так:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 * P} \quad (1.2)$$

Як бачимо, залежність між показниками дисперсії і середньоквадратичного відхилення є прямою, тому чим більшою є їхня величина, тим більш ризикованим є фінансовий актив, борговий інструмент чи ухвалене управлінське рішення.

При оцінці рівня ризику також можливо використовувати розрахунок коефіцієнта варіації (v), формула якого:

$$v = \frac{\sigma}{\bar{x}} \quad (1.3.)$$

Якщо значення цього коефіцієнта перевищує 0,25, то рівень ризику досліджуваного об'єкта є значним [36].

Метод GAP-аналізу передбачає порівняння поточного стану банку із цільовими показниками для того, щоб менеджмент банку мав розуміння, як можна покращити рівень продуктивності банківської діяльності та покращити фінансові результати. На противагу методикам, що орієнтуються на визначення результатів ризику у майбутньому GAP-аналіз (з англійської – «аналіз прогалін») дозволяє зрозуміти, що саме є найбільш ризиковим під час здійснення поточної діяльності банком. Цей метод допомагає оптимізувати рівень інтегрованості та розподілу ресурсів – грошей, фінансових активів, людських ресурсів [25].

GAP-аналіз дає змогу зрозуміти можливості та виклики та окреслити механізм реагування на них із використанням сильних та слабких сторін банку. Якщо в процесі аналізу виявлено, що розрив є вузьким, банківський менеджмент приймає рішення щодо використання стратегії стабільності. Проте коли розрив є широким, то доцільним стає використання стратегій розширення (якщо розрив обумовлений впливом зовнішнього середовища) чи відмови (якщо показники минулих періодів підтверджують низький рівень результатів).

Розриви у діяльності банку можуть аналізуватися на основі стратегічного (порівняння показників діяльності банку з показниками діяльності інших банків) чи оперативного (аналіз роботи банківського менеджменту та персоналу) підходів [2].

Прийняття рішень щодо управління ризиками здійснюється після завершення попередніх етапів ризик-менеджменту.

Для того, щоб ухвалити зважене рішення про порядок реагування чи протидії наслідкам ризику, банківська установа попередньо має розробити внутрішню нормативно-правову базу, що буде включати стратегічні документи

щодо управління банківськими ризиками, поточні завдання банку при здійсненні управління операційними ризиками та ризиками поточної діяльності, концептуальні засади щодо управління ризиками, з якими банк стикається найчастіше.

Система ризик-менеджменту також може бути підсилена через організаційну побудову банку. До прикладу із 2018 року було розроблено і затверджено Правлінням НБУ «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах», згідно якого до переліку структурних підрозділів банку [26] ввести два комітети: комітет ради з управління ризиками і комітет ради з питань аудиту. Наразі верхній рівень банківського менеджменту має виглядати наступним чином (рис. 1.4.).

Рис. 1.4. Верхній рівень організаційної структури банку, що враховує вимоги до ризик-менеджменту [27].

При цьому створюється система тривіневого захисту від банківських ризиків:

- перший рівень – Рада банку та його Правління, колегіальні органи правління, бізнес – підрозділи;
- другий рівень - комітет ради з управління ризиками, підрозділ з управління ризиками, підрозділ комплаєнсу;
- третій рівень включає Комітет Ради з питань аудиту і Службу внутрішнього аудиту банку.

Специфіку процесу управління ризиками комерційних банків визначає система банківського комплаєнсу. Його сутність полягає у впровадженні системного та стратегічного підходу у банківську діяльність для забезпечення законності та етичних стандартів у всіх її аспектах. Це передбачає:

- Дотримання законодавства – банк повинен дотримуватися усіх законодавчих та регуляторних вимог. Це стосується не лише фінансових операцій, але й заходів з протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та інших напрямків діяльності.
- Підтримка довіри клієнтів, що потребує високого рівня прозорості, конфіденційності та безпеки їхніх фінансових операцій.
- Комплаєнс також включає управління ризиками, які пов'язані з можливими порушеннями законодавства та регуляторних вимог.
- Корпоративна етика банку – передбачає встановлення найвищих етичних стандартів та використання їх банківським персоналом, що включає обов'язок ставитися до клієнтів та співробітників з повагою та справедливістю.

Зважаючи на вимоги до здійснення ризик-менеджменту, відповідальні за цей напрям працівники банку мають ухвалювати рішення щодо реагування на банківські ризики. У практиці банківського менеджменту використовуються різні інструменти роботи з ризиками. До них можна віднести внутрішні, до переліку яких входить:

1. запобігання виникненню ризику або його уникнення – коли банк обирає фінансові активи чи залучає капітал із мінімальним рівнем ризику,

омінаючи ризикові.

2. мінімізація ризику або лімітування концентрації – під час розробки політики з управління ризиками банки приймають рішення щодо максимального рівня ризику, який є прийнятним для банку за різними фінансовими активами. При здійсненні поточного управління дані показники не можуть бути перевищені.

3. хеджування – використання строкових контрактів при укладанні банківських договорів;

4. диверсифікація – банки зумисне розширюють перелік операцій, активів та джерел пасиву, щоб досягнути рівня ризику за ними, який не перевищуватиме середньоринковий.

На додачу за активними операціями, банк може передавати частину відповідальності за фінансовими ризиками страховим компаніям, що часто практикується у роботі банківських установ.

Економічна ситуація в Україні та у світі потребує нових критеріїв оцінки і мінімізації ризиків банками. Вона полягає в новому розумінні структури і складових ризиків. Під час розробки власної системи фінансової безпеки для управління ризиками банк повинен спиратися на міжнародний досвід та основні інновації у забезпеченні фінансової безпеки.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИКА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ У ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКАХ (на прикладі діяльності АТ «Державний ощадний банк України»)

2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк»

АТ «Державний український державний» є державним банком, що займає провідне місце за розміром активів та кількістю відділень. Банк перебуває у власності держави (100% акцій) та є правонаступником усіх прав та обов'язків Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України, зареєстрованого Національним банком України 31 грудня 1991 року за №4.

У 2019 року згідно Постанови Кабінету міністрів України №568 «Питання акціонерного товариства «Державний ощадний банк України», було змінено тип акціонерного товариства з публічного на приватне змінено назву на Акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» і викладено статут АТ «Ощадбанк» у новій редакції. 18 липня 2019 року здійснено його державну реєстрацію.

У серпні 2022 року згідно Постанови Кабінету міністрів №958 «Про внесення змін до Статуту акціонерного товариства “Державний ощадний банк України», статут АТ «Ощадбанк» викладено в новій редакції, що передбачає зміну системи гарантування вкладів фізичних осіб – клієнтів банку. До цього часу повернення вкладів у випадку банкрутства Банку у повній мірі гарантувалося державою, з квітня 2022 року – Ощадбанк став учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Тобто зараз вкладники Банку можуть повернути вкладені кошти у розмірі не більше 600 тис. грн. з одного рахунку, проте якщо банк банкрутує під час воєнного стану та три місяці по його завершенні повертаються всі кошти, що є на депозитному рахунку клієнта [31].

Банк здійснює повний спектр банківських операцій на підставі ліцензії

Національного банку України, а також надає послуги із фінансового посередництва на підставі ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Зокрема, до переліку послуг, які надаються Ощадбанком, включаються:

– професійна діяльність на ринках капіталу з торгівлі фінансовими інструментами: послуги з управління портфелем фінансових інструментів, з розміщення без надання гарантії, брокерські і субброкерські послуги, діяльність з торгівлі фінансовими інструментами;

– депозитарна діяльність, діяльність зі зберігання активів інститутів спільного інвестування та пенсійних фондів.

Для того, щоб здійснювати свою діяльність, банк повинен залучати капітал. При цьому капітал залучається від фізичних та юридичних осіб, у тому числі інших банківських установ, на ринку капіталів та від Національного банку України.

Проведемо аналіз структури капіталу АТ «Ощадбанк», дані для такого аналізу, сформуємо на основі суми за статтями фінансової звітності банку та занесемо у таблицю 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз елементів капіталу АТ «Ощадбанк» за 2021 – 2023 рр.

Пасиви	2021	2022	2023	Зміна показника, грн	Темпи приросту, %
Кошти банків	7608283	543326	366363	-7241920	-95,18
Рахунки клієнтів	191452639	233940309	302944010	111491371	58,23
Забезпечення	829107	1179977	939501	110394	13,31
Інші фінансові зобов'язання	534499	606965	608667	74168	13,88
Інші нефінансові зобов'язання	880297	1289951	1450879	570582	64,82
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток		49	2953486	2953486	
Інші запозичені кошти	2818312	2676153	5361909	2543597	90,25

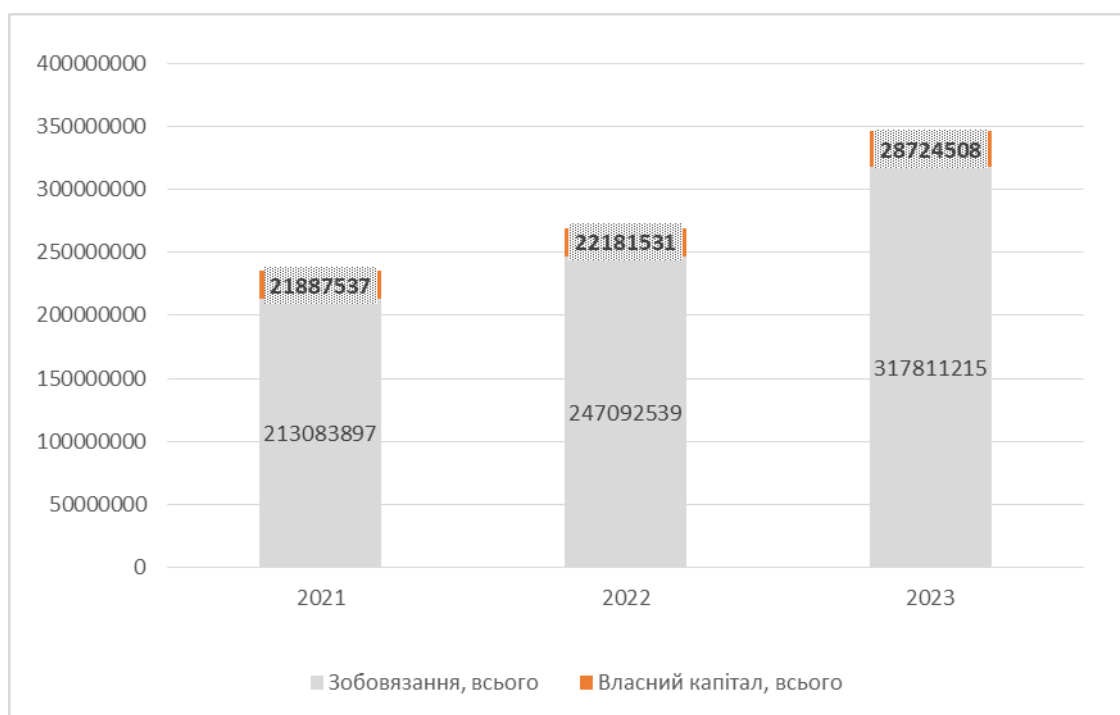
Випущені єврооблігації	7908096	6041534	2935584	-4972512	-62,88
---------------------------	---------	---------	---------	----------	--------

Продовж. табл. 2.1.

Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	173704	97838		-173704	-100,00
Субординований борг	878960	716442	250816	-628144	-71,46
Зобов'язання, всього	213083897	247092539	317811215	104727318	49,15
Власний капітал, всього	21887537	22181531	28724508	6836971	31,24
Пасивів, всього	234971434	269274070	346535723	111564289	47,48

Примітка. Складено за даними фінансової звітності, поданої в Додатку А, Б

Спершу варто подивитися на структуру капіталу банку (рис.2.1), як бачимо вона є типовою для банківських установ, частка залученого капіталу складає відповідно 90,69, 91,76 та 91,71% у 2021, 2022 та 2023 роках. Згідно банківського законодавства, власний капітал необхідний банку для дотримання вимог регулятивних норм, а його частка у структурі пасивів може бути невеликою. В Ощадбанку відповідно 9,31, 8,24 та 8,29% від загальної суми пасивів.

Примітка. Побудовано за даними фінансової звітності, поданої в Додатку А, Б

Рис. 2.1 Вартість капіталу АТ «Ощадбанк» у 2021 -2023 роках, тис. грн.

Динаміка капіталу є позитивною, так вартість на кінець аналізованого періоду складає 346535,7 млн. грн, що на 47,48% перевищує показник 2021 року. Структура капіталу виглядає наступним чином.

До залученого капіталу, що формує зобов'язання банку включаються кошти банків та клієнтів, випущені єврооблігації, інші запозичені кошти, забезпечення, інші фінансові та нефінансові зобов'язання.

Проведемо їх аналіз.

За період 2021 – 2023 роки, сума зобов'язань за статтею «Кошти банків» зменшилася на 7241,920 млн. грн, тобто на 95,18%: від 7608,283 млн. грн. у 2021 році до 366,363 млн. грн. у 2023 році. Як бачимо, різко скоротилась вартість цієї статті за підсумками 2022 року, що вважаємо обумовлено необхідністю дотримуватися вимог щодо ліквідності активів банків – контрагентів.

Кошти клієнтів навпаки за період війни залучалися більшою мірою, а вартість цієї статті Звіту про фінансовий стан зросла до 302944,010 млн. грн., на 58% порівняно із 2021 роком. Вважаємо, така тенденція спостерігається через те, що банк є державним та обслуговує населення при здійсненні усіх соціальних виплат, є банком-партнером багатьох державних програм, що й

спричиняє зростання коштів на рахунках клієнтів.

Суми забезпечень перед клієнтами були сформовані для покриття виплат за зобов'язаннями банку по рахунках клієнтів у разі отримання всієї інформації для ідентифікації клієнта, як того вимагає чинне законодавство України. Їх сума зросла на 13,31% та відповідно 110,394 млн. грн. за період. Найбільший темп зростання бачимо у 2022 році.

До статті «Інші фінансові зобов'язання» відносять зобов'язання АТ «Ощадбанк» за договорами оренди, кредиторську заборгованість за операціями готівки та іншу кредиторську заборгованість та суму нарахованих витрат за фінансовими операціями. Їх сума протягом аналізованого періоду зросла на 13,88% від 534,499 млн. грн. до 608,667 млн. грн., що в основному спричинено зростанням кредиторської заборгованості через збільшення кількості операцій з обслуговування готівки та рахунків населення.

Сума інших нефінансових зобов'язань включає кредиторську заборгованість, що виникає перед працівниками банку за розрахунками із заробітної плати, премій, відпускних, розрахунками щодо платежів з бюджету за податками та іншими обов'язковими платежами, а також внесками до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Сума кредиторської заборгованості за усіма елементами інших нефінансових зобов'язань значно зросла та на кінець 2023 року склала 1450,879 млн. грн. (на 64,82% значення показника 2021 року).

Як бачимо, у 2022 році виникла, а в 2023 році значно зросла сума кредиторської заборгованості за податком на прибуток.

Інші запозичені кошти протягом були представлені кредитними коштами за угодою з Європейським інвестиційним банком, згідно якої виникають нефінансові зобов'язання банку за деякими програмами. А у жовтні 2022 року з метою забезпечення участі Банку в державній програмі із забезпечення доступного іпотечного кредитування громадян України «ЄОселя» між Банком та ПрАТ «УКРФІНЖИТЛО» було укладено Договір кредитної лінії, що пояснює значне зростання суми зобов'язань за даною статтею (+90,25% протягом аналізованого періоду).

Сума випущених банком єврооблігацій, номінованих у доларах США знизилася, що пов'язане із повним погашенням відсотків та вартості облігації у 2022 та 2023 роках. Погашення банк здійснив у терміни, встановлені проспектом емісії та із дотриманням усіх умов випуску таких боргових цінних паперів. Загалом за період, було погашено облігацій на суму 4972,512 млн. грн. в еквіваленті, тобто 62,88% вартості цих цінних паперів у 2021 році.

Сума субординованого боргу, який мав бути повернутий 24.01.2024 р. щорічно зменшувалася. Це пов'язане зі сплатою основної суми та відсотків. Загалом за період було погашено 71,46% суми субординованого боргу, що в гривневому еквіваленті склало 628,144 млн. грн. Ця сума має бути погашена у 2024 році.

Отже, як бачимо, війна в країні вплинула на структуру зобов'язань АТ «Ощадбанк», суми коштів за деякими статтями фінансового звіту значно зросли, деякі скоротилися. Але банк вчасно і у повній мірі розраховувався за своїми зобов'язаннями з клієнтами, що свідчить про наявність стабільності у його роботі та сприяє збільшенню довіри клієнтів до нього і надалі.

Проведемо аналіз доходів та витрат Ощадбанку. Це допоможе нам зрозуміти, який рівень ризику прибутковості Ощадбанку. На основі Консолідованого звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід банків за 2021, 2022, 2023 роки сформуємо дані щодо доходів та витрат АТ «Ощадбанк» у цих періодах.

Таблиця 2.2.

Доходи, витрати та прибуток АТ «Ощадбанк», тис. грн

	2021	2022	2023	Зміна суми показника, грн	Темпи приросту, %
Процентні доходи	17809587,00	18981901,00	28890272,00	11080685	62,22
Процентні витрати	7989345	7564688	13867477	5878132	73,57
Чистий процентний дохід	9820242	11417213	15022795	5202553	52,98
Комісійні доходи	9802378	9386584	12025296	2222918	22,68
Комісійні витрати	3597784	3447839	5375663	1777879	49,42

Чистий непроцентний дохід	1124039	11294913	4246341	3122302	277,78
Чистий прибуток за рік	1054217	638342	5976482	4922265	466,91

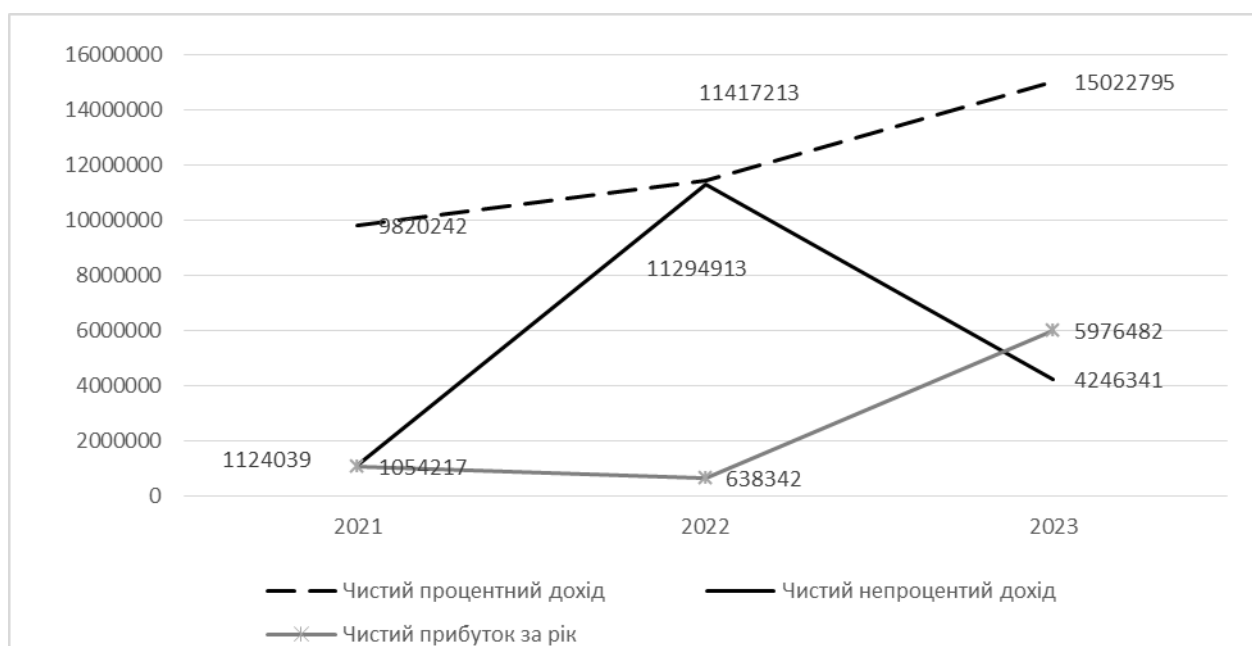
Примітка. Складено за даними фінансової звітності, поданої в Додатку В, Г

Отже, як бачимо, за підсумками періоду банк показав зростання за ціма ключовими показниками Звіту про прибутки і збитки. Так, зросла сума чистого процентного доходу на 52,98%, чистого непроцентного доходу, до якого включаються комісійні доходи та витрати, а також доходи, витрати та резерви, які банк отримав від переоцінки та визнання фінансових активів (277,78%). Сума чистого прибутку за підсумками періоду зросла в 4,67 разу, що обумовлено зростанням всіх зазначених нами показників, а також суми операційних доходів банку.

Процентні доходи банки отримують у вигляді відсотків, що надходять як плата за кредити, надані в національній чи іноземній валютах.

Сума комісійних доходів надходить за послуги, що надаються банком. Вартість цих послуг може бути фіксованою чи у відсотковому співвідношенні від суми операції, проте вона визначається тарифами банку на обслуговування та доводиться до відома клієнтів ще до початку виконання операції чи надання послуги.

Але якщо уважніше подивитися на тенденції основних показників, то побачимо, що протягом періоду вони кардинально змінювалися (рис. 2.2)

Примітка. Побудовано за даними фінансової звітності, поданої в Додатку В, Г

Рис. 2.2. Динаміка чистого процентного доходу, чистого непроцентного доходу та чистого прибутку АТ «Ощадбанк» за 2021 – 2023 рр.

Як бачимо, значення показників чистого прибутку мали негативну тенденцію у 2022 році. Так сума чистого прибутку АТ «Ощадбанк» знизилася з 1 124 039 тис. грн. до 638 342 тис. грн., що було пов'язане із необхідністю формування резервів за збитками за деякими видами фінансових активів банку, а також збитками від переоцінки фінансових активів. На кінець 2023 року банк наростив обсяги прибутку до рівня, що перевищив рівень довоєнного показника на 466,91%. Вважаємо, це пов'язане з активною роботою банку за урядовими програмами, пропозицією вигідних програм кредитування населенню та бізнесу, а також охоплення більшої частини обслуговування соціальних виплат населенню

2.2. Використання ризик орієнтованого підходу при управлінні активами банку

Система управління ризиками в банку повинна здійснюватися із

дотриманням принципів ефективності, своєчасності, структурованості, розподілу обов'язків, комплексності такого управління, незалежності, конфіденційності, прозорості та обізнаності.

Проте, на практиці банківські підрозділи не завжди дотримуються цих принципів, що спричиняє зростання рівня ризику їхньої діяльності. Вважаємо, що активи банку значно більшою мірою генерують ризики, ніж пасиви, тому доцільно провести аналіз їх динаміки та структури.

За даними фінансової звітності, а саме Звітів про фінансовий стан АТ «Ощадбанк» за 2021 – 2023 роки, можемо зробити висновок про зростання обсягів діяльності у роботі банку. Про це свідчать показники, подані в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Динаміка активів АТ «Ощадбанк» у 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Зміна показника, грн	Темпи приросту, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	19001319	28 376 712	65850018	46848699	246,55
Кредити, надані клієнтам	74754068	83215595	89109019	14354951	19,20
Інвестиції	128686039	143 398 851	173 447 680	44761641	34,78
Інвестиційна нерухомість	633099	626789	542 598	-90501	-14,29

Продовж. табл. 2.3.

Переплата з податку на прибуток	417175	470943	62772	-354403	-84,95
Відстрочені активи з податку на прибуток			865 374	865374	
Основні засоби	6947115	6 521 344	10 208 797	3261682	46,95
Нематеріальні активи	2049509	2 106 476	2 465 154	415645	20,28
Інші фінансові активи	468886	1 319 773	746 511	277625	59,21
Інші нефінансові активи	2014206	3 237 587	3 237 800	1223594	60,75
Активів, всього	234971434	269274070	346535723	111564289	47,48

Примітка. Складено за даними фінансової звітності, поданої в Додатку А

За даними таблиці 2.1 бачимо, що суми фактично всіх статей активів зростають.

Так, сума коштів на кореспондентських рахунках, готівкових коштів та залишків на рахунках у НБУ, що включається до статті фінансового звіту «Грошові кошти та їх еквіваленти» протягом 2021 – 2023 зросла майже у 2,5 разу від 19001,319 млн. грн до 65850,018 млн. грн. Таке зростання обумовлене розміщенням суми обов'язкових резервів, що мають створюватися за деякими зобов'язаннями банку по залучених коштах. У 2022 та 2022 році через війну в Україні відсоток обов'язкових резервів мав бути збільшений, проте НБУ не встановлював обмежень щодо їх використання, що дозволило віднести їх до статті «Грошові кошти та їх еквіваленти».

При управлінні грошовими коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках АТ «Ощадбанк» не дотримувався стратегії зменшення концентрації ризику, оскільки кошти були розміщені на рахунках двох Банків. Частка цих коштів за вирахуванням резерву складала близько 31 – 34% від загальної суми коштів за даною статтею протягом аналізованого періоду, що становить значний рівень концентрації.

Також Ощадбанк згідно законодавства для забезпечення принципів управління ризиками за активними операціями, повинен був сформувати резерв для відшкодування втрат у розмірі 100% суми готівкових коштів, які на кінець років аналізованого періоду знаходилися у відділеннях Банку, розташованих на тимчасово окупованих територіях України і над якими був втрачений контроль. Ці кошти за своєю суттю не могли залишатися фінансовим активом і були віднесені до обмежених до використання грошових коштів та їх еквівалентів у Інших фінансових активах (Таблиця 2.4)

Таблиця 2.4

Динаміка обмежених до використання грошових коштів та їх еквівалентів АТ «Ощадбанк» у 2021 – 2023 рр.

	2021	2022	2023	Зміна суми показника, грн	Темпи приросту, %
Обмежені до використання грошові кошти та їх еквіваленти	48100	963783	521344	473244	983,88
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки	0	106917	92752	-14165	-13,25
Всього обмежені до використання грошові кошти та їх еквіваленти	48100	856866	428592	380492	791,04

Примітка. Складено за даними фінансової звітності АТ «Ощадбанк»

Як бачимо, суми коштів за даною статтею, були найбільшими у 2022 році, що є цілком закономірно для роботи банку в умовах повномасштабної війни, коли частина відділень опинилася на території активних бойових дій та непідконтрольних територій. Ці активи стали високоризиковими для банку, тому за ними було сформовано резерв у розмірі 106,917 млн. грн. у 2022 році та 92,752 млн. грн у 2023 році, що на 13,25% менше. Даний вид ризику за фінансовими активами, пов'язаний скоріше із форс-мажорними ризиками, хоча у прогнозних та планових документах АТ «Ощадбанк» ризик початку війни був передбачений.

Обсяги кредитів, наданих клієнтам також зростали. Проте, сума зростання коштів, розміщених за даною статтею складає лише 19,20% за аналізований

період від 74754,068 тис. грн у 2021 році до 891109,019 млн. грн – у 2023.

При управлінні фінансовими активами банки можуть використовувати різні методи їх оцінки для того, аби відобразити реальну вартість, в залежності від намірів банку щодо роботи з такими активами. Методи оцінки таких активів визначаються МСФЗ 9 [21] та можуть бути представлені наступним чином (Таблиця 2.5)

Таблиця 2.5

Модель управління фінансовими активами згідно з МСФЗ 9 [22]

		Отримання грошових потоків за умовами укладеного договору	Отримання грошових потоків за умовами укладеного договору або через продаж	Інші наміри щодо одержання доходу
Грошові потоки	Основна сума і відсотки	За амортизованою собівартістю(АС)*	За справедливою вартістю через інший сукупний дохід (FVOCI)*	За справедливою вартістю через прибутки/збитки (FVPL)
	Інші	(FVPL)	(FVPL)	(FVPL)

Примітка. Складено за даними фінансової звітності АТ «Ощадбанк»

Отже, згідно МСФЗ 9, існують різні методи оцінки даного виду фінансових активів банку:

– оцінка активів, які банк не планує утримувати до моменту погашення, а хоче реалізувати у випадку вигідної для банку зміни відсоткових ставок на ринку чи наявності кращих варіантів інвестування коштів відбувається за справедливою вартістю через прибуток чи збиток (FVPL);

– за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (FVOIC) – якщо банк планує одержувати або відсотковий дохід від тримання фінансових активів до терміну погашення або продати їх, якщо ціна буде вигідною для банку;

– активи, які банк планує утримувати до терміну їх погашення з метою отримання процентного доходу оцінюються за амортизованою вартістю (АС).

Проте, банк на свій розсуд може під час первісного визнання

безвідклично призначити фінансовий актив за FVPL.

В АТ «Ощадбанк» під час первісного визнання активів усі активи класифікуються за методикою оцінки його вартості: амортизованою вартістю, справедливою вартістю через інший сукупний дохід чи через прибуток або збиток.

Фінансовий актив оцінюється за амортизованою вартістю лише, якщо він відповідає двом вимогам і не класифікується за справедливою вартістю через прибуток або збиток (FVPL):

1. утримується в рамках бізнес-моделі для отримання передбачених договором грошових потоків;

2. умови договору передбачають генерування у визначені строки грошових потоків щодо виплати виключно основної суми і відсотків на непогашену частину вартості фінансового активу.

Таблиця 2.6

Кредити, надані клієнтам АТ «Ощадбанк» у 2021 – 2023 роках

	2021	2022	2023	Зміна показника, грн	Темпи приросту, %
Кредити, надані юридичним особам:					
Кредити корпоративним суб'єктам господарювання	57561182	81210567	86831357	29270175	50,85
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки за кредитами корпоративним суб'єктам господарювання	(9513449)	(19793660)	(19930693)	10417244	109,50
<i>Всього кредити корпоративним суб'єктам господарювання</i>	48047733	61416907	66900664	18852931	39,24
Кредити органам влади та органам місцевого самоврядування	11140533	10094679	7059913	-4080620	-36,63
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки за кредитами органам влади та органам місцевого самоврядування	(94709)	(253599)	(200727)	(106018)	111,94

<i>Всього кредити органам державної влади та органам місцевого самоврядування</i>	<i>11045824</i>	<i>9841080</i>	<i>6859186</i>	<i>-4186638</i>	<i>-37,90</i>
<i>Всього іпотечні кредити</i>	<i>2075</i>	<i>1543</i>	<i>601</i>	<i>-1474</i>	<i>-71,04</i>

Продовж. табл. 2.6

Кредити, надані фізичним особам:					
Іпотечні кредити	3176327	3683923	7036575	3860248	121,53
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки за іпотечними кредитами, наданими фізичним особам	(643740)	(772268)	(789269)	145529	22,61
<i>Всього іпотечні кредити</i>	<i>2532587</i>	<i>2911655</i>	<i>6247306</i>	<i>3714719</i>	<i>146,68</i>
Інші кредити:	13467535	12646782	12486568	-980967	-7,28
За вирахуванням резерву під очікувані кредитні збитки за іншими кредитами, наданими фізичним особам	(2379629)	(4083791)	(3773366)	1393737	58,57
<i>Всього інші кредити</i>	<i>11087906</i>	<i>8562991</i>	<i>8713202</i>	<i>-2374704</i>	<i>-21,42</i>
<i>Всього кредити, які оцінюються за амортизованою вартістю</i>	<i>72716125</i>	<i>82734176</i>	<i>88720959</i>	<i>16004834</i>	<i>22,01</i>
<i>Кредити, надані юридичним особам, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток</i>	<i>2037961</i>	<i>481419</i>	<i>388060</i>	<i>-1649901</i>	<i>-80,96</i>

Примітка. Складено за даними фінансової звітності АТ «Ощадбанк»

Отже, як бачимо, суми кредитів, наданих підприємствам зросли на 39,24% від 2021 до 2023 рр., що у грошовому еквіваленті склало 18852,931 млн. грн., а сума наданих кредитів на кінець звітного періоду склала 66900,664 млн. грн.

Сума кредитування органів місцевого самоврядування навпаки знизилася від 11045,8 млн грн до 6859,2 млн. грн., тобто на 37,90%.

Суми іпотечного кредитування корпоративних клієнтів становили відповідно 2075 тис. грн, 1543 тис. грн. та 601 тис. грн. у 2021, 2022 та 2023 роках, що засвідчує про їх тенденцію до зменшення обсягів надання кредитів під заставу нерухомості на 1474 тис. грн, 71,04%.

Кредити, надані фізичним особам, поділялися на дві групи іпотечні та інші кредити. Обсяги іпотечного кредитування фізичних осіб мали зворотну динаміку, ніж корпоративних клієнтів, оскільки процеси внутрішньої міграції в

Україні обумовили необхідність придбання житла в тилкових регіонах країни, натомість сума інших кредитів у 2023 році порівняно із 2021 зросла на 146% та відповідно на 3714,7 тис. грн.

Стосовно методів оцінки даного виду фінансових активів, то близько 97 – 99 % вартості кредитів оцінюються за амортизованою вартістю, що свідчить про те, що банк планує одержувати відсотки відповідно до умов договору по цих кредитах.

Проте, концентрація ризику за даними кредитами є доволі високою у 2022 та 2023 роках, оскільки відповідно 41% та 43% усієї суми кредитів, були надані десятиєм позичальникам.

Вартість статті «Інвестиції» протягом аналізованого періоду зростала та на кінець періоду склала 173447,7 млн. грн., що на 34,78 тис. грн перевищувало показник 2021 року.

Банк вкладав кошти у наступні фінансові інструменти:

– державні боргові цінні папери України різного терміну дії (коротко-, середньо- та довгострокові), корпоративні боргові інструменти: облігації, випущені підприємствами, Державною іпотечною установою;

– інші боргові зобов'язання: НБУ, облігації, випущені органами місцевого самоврядування;

– дольові цінні папери: акції компаній Visa і Mastercard, за якими банк отримав у 2023 році дивіденди у сумі 4322 тис. грн.

У складі фінансових інвестицій, найбільша вартість Державних боргових цінних паперів (близько 85 – 90% від вартості усіх фінансових інструментів).

До складу інвестиційної нерухомості Ощадбанку належало майно, що було одержане та прийняте на баланс банку в результаті процедури фінансової реструктуризації грошового зобов'язання позичальника банку, таке майно було передане в операційну оренду до 28 грудня 2024 року. У 2022 році частина майна вибула, також за даною операцією через військові ризики було нараховано збиток від переоцінки, сума інших змін також призвела до скорочення його вартості. Загалом, на кінець аналізованого періоду вартість

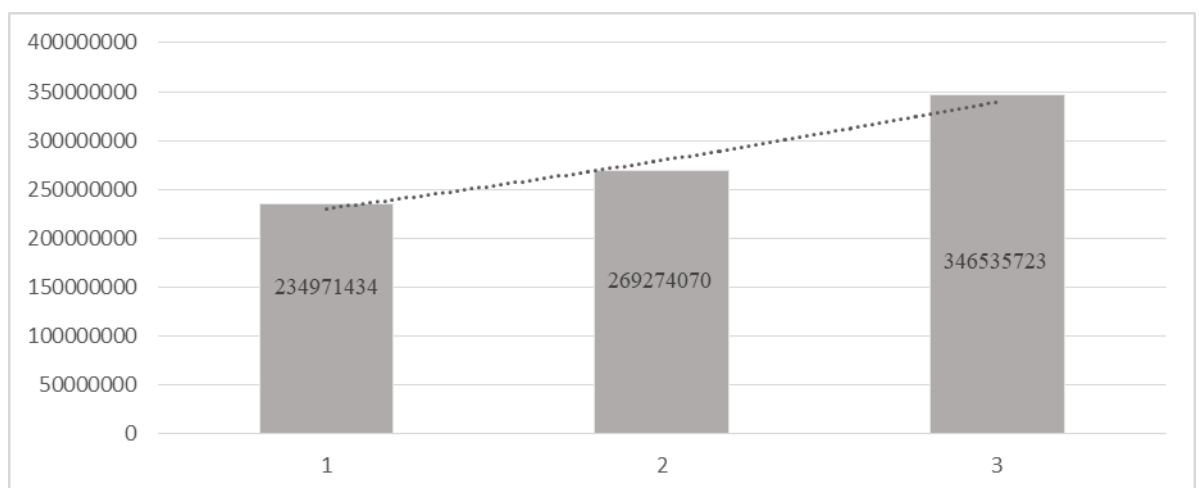
інвестиційної нерухомості знизилася на 90,5 млн. грн. (14,29%).

Структура основних засобів Ощадбанку є типовою для банківських установ: будівлі, комп'ютерне обладнання, офісне обладнання, незавершені капітальні вкладення, комунікаційне та мережеве обладнання, незавершене будівництво, інші основні засоби. До групи основних засобів «Будівлі» також включено активи з права користування. Як бачимо, зростання за даною статтею скла 46,95%.

До нематеріальних активів Ощадбанку, зростання вартості яких становило 20,28% (415,645 млн. грн.) у 2023 році порівняно з 2021 роком включається комп'ютерне програмне забезпечення та інші нематеріальні активи, основну частку яких становлять ліцензії на користування програмним забезпеченням.

До складу інших нефінансових активів включено вартість забезпечення, що надійшло у власність Групи, попередні платежі, передплати з придбання активів та за послуги, запаси, банківські метали та інші. Вартість коштів за даною статтею зросла від 2014,2 млн. грн. до 3237,8 млн. грн., що склало 60%.

На рисунку 2.3. відображено динаміку загальної вартості активів банку за аналізований період.

Примітка. Побудовано за даними фінансової звітності АТ «Ощадбанк»

Рис. 2.3. Динаміка вартості активів АТ «Ощадбанк» у 2021 – 2023 роках, тис. грн

Загалом, вартість активів АТ «Ощадбанк» протягом 2021 – 2023 років зросла на 47,48%, що свідчить про те, що з початком війни, банк не зупинив і не скоротив свою діяльність, а у жорстких умовах продовжував надавати банківські послуги та нарощувати обсяги своєї діяльності.

2.3. Політика щодо управління ризиками АТ «Державний ощадний банк України»

Банки є професійними учасниками фінансового ринку, зокрема грошового та валютного ринків та ринку капіталів, а отже їхня діяльність описується загальноприйнятим правилом про пряму залежність рівня доходності будь-якого активу від рівня ризику.

До переліку ризиків банківської діяльності АТ «Ощадбанк» входять наступні: кредитний ризик, ризики ліквідності, зміни відсоткової ставки, ринковий та валютний ризики, операційно-технологічний ризик і ризик репутації, юридичний та стратегічний ризик.

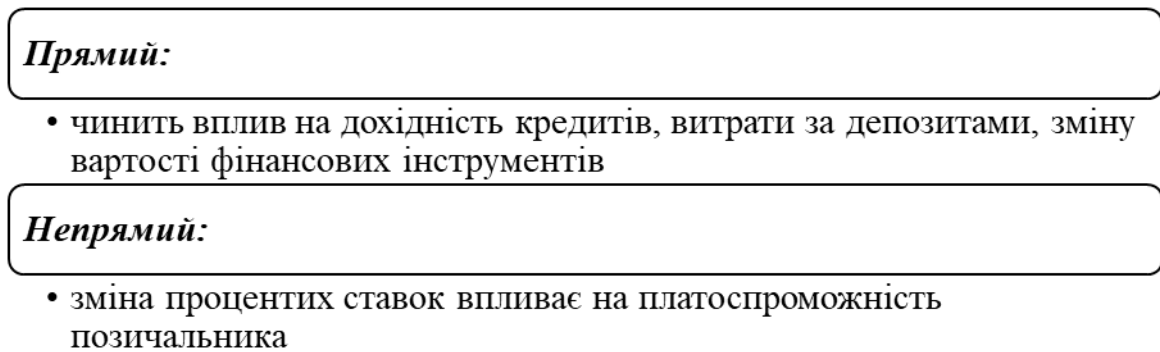
Кредитний ризик виникає тоді, коли банки позичають гроші. Ймовірність того, що одержувач кредиту не поверне ці гроші, можна виміряти як кредитний ризик. Це може призвести до переривання грошових потоків, збільшення витрат на стягнення заборгованості тощо.

Ризик ліквідності виникає при формуванні структури фінансових активів банку. Кошти, вкладені в довгострокові активи, приносять вищий рівень доходу, але знижують ліквідність банку в поточному періоді, тому перед банком постає завдання, формувати структуру активів таким чином, щоб мати можливість розрахуватися за своїми зобов'язаннями вчасно та дотримуватися нормативних значень коефіцієнту покриття ліквідністю (LCR_k) та чистого стабільного фінансування (NSFR_k).

Норматив LCR_k відображає мінімально необхідний рівень ліквідності банку для покриття чистого очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30

календарних днів з врахуванням стрес-сценарію, NSFR_k – мінімально необхідний рівень стабільного фінансування банку протягом року [39].

Ризик зміни ставки процента характерний для надходжень або капіталу банку та передбачає не вигідну для банку зміну відсоткових ставок, що чинить негативний вплив на вартість та прибутковість активів банку. Види процентного ризику банку представлені на рис. 2.4

Рис. 2.5. Види процентного ризику банку [33]

За даними НБУ, процентний ризик генерується і активами і зобов'язаннями банку, найперша його причина різниця у термінах залучення одних та інших.

Ринковий ризик – це ризик зниження вартості інвестиції внаслідок впливу ринкових факторів (наприклад, рецесії). Іноді його називають «систематичним ризиком».

Операційно-технологічні ризики – це потенційні джерела збитків, які виникають внаслідок будь-якої операційної події, наприклад, погано навчені працівники, технологічні збої або витік інформації.

Ризик втрати репутації може зашкодити відносинам з клієнтами, спричинити падіння курсу акцій, надати перевагу конкурентам тощо.

Юридичний та стратегічні ризики можуть чинити вплив на суми грошових надходжень та капіталу банку відповідно через недотримання нормативних вимог або можливість двозначного тлумачення положень укладених договорів чи ухвалення неправильних управлінських рішень [16].

У таблиці 2.7 подано перелік суттєвих ризиків, з якими стикається АТ «Ощадбанк» у своїй діяльності та операції, що їх генерують.

Таблиця 2.7

Перелік суттєвих ризиків банківської діяльності АТ «Ощадбанк» і операцій, що їх генерують [37]

Банківський ризик	Генерують банківські операції
Кредитний ризик	усі види кредитних операцій, операції з розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках, операції з придбання цінних паперів, дебіторська заборгованість, у тому числі дебіторська заборгованість за господарською діяльністю, інші активні банківські операції, включаючи нараховані за всіма цими операціями доходи
Ризик ліквідності	операції, що призводять до зміни ліквідної позиції Банку, в т.ч.: залучення і розміщення грошових вкладів та кредитів; здійснення розрахунків за дорученням клієнтів та їх касове обслуговування; операції з цінними паперами та валютою/банківськими металами від свого імені, інвестиційні операції, тощо;
Ринковий Ризик	торгові операції, операції, що впливають на розмір відкритої валютної позиції Банку
Процентний ризик банківської книги	операції з процентними активами та зобов'язаннями Банку у складі банківської книги
Операційний ризик	всі операції Банку
Комплаєнс-ризик	всі операції Банку

Усі ризики були описані нами вище, комплаєнс – ризик - це ризик регуляторних санкцій, фінансових збитків, репутаційних втрат, що є наслідком юридичного, стратегічного ризиків, а також інколи ризику втрати ділової репутації. Банк має чітко окреслені норми та порядок здійснення своєї діяльності, стандарти добросовісної конкуренції, вирішення конфліктів і т.д. і повинен їх неухильно дотримуватися.

В АТ «Ощадбанк» є розроблена стратегія управління ризиками. Основою для її розробки стали наступні документи:

1. Декларація схильності до ризиків АТ «Ощадбанк», затвердженої

рішенням наглядової ради Банку від 23.01.2020 (протокол №1, питання 8), зі змінами та доповненнями;

2. Статут Банку;

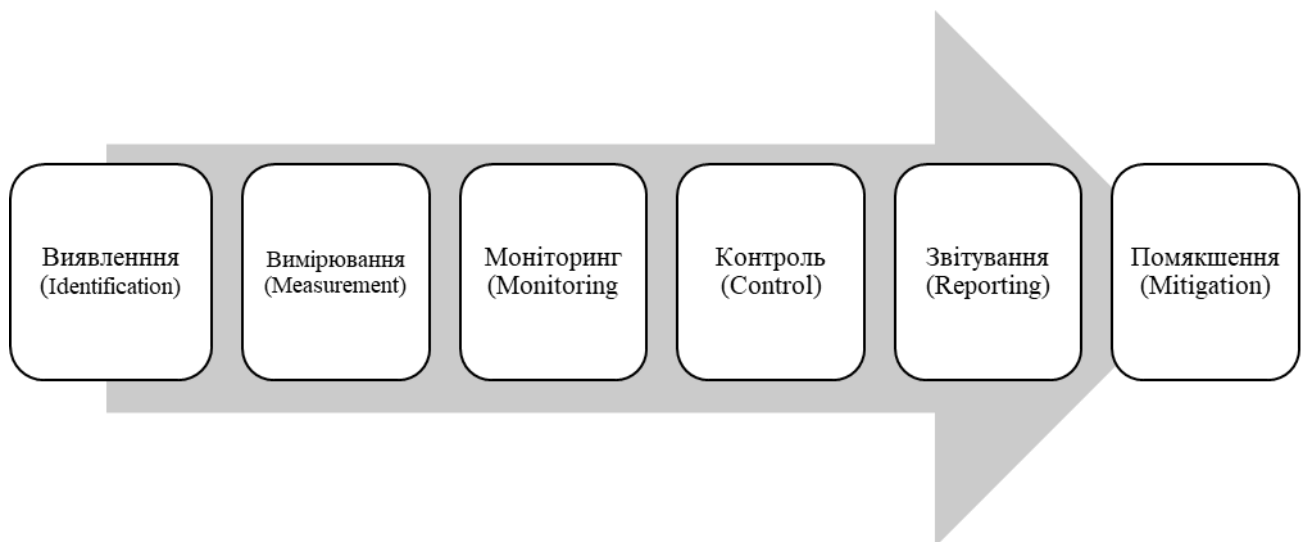
3. Документ Базельського комітету з банківського нагляду (БКБН) «Базель III: Загальні регулятивні підходи до підвищення стійкості банків і банківського сектора»;

4. Закон України від 07.12.2000 №2121-III «Про банки і банківську діяльність» (із змінами та доповненнями);

5. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах Національного банку України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11.06.2018 №64, зі змінами та доповненнями;

6. інші нормативно-правові акти.

Загалом процес управління ризиками, з якими стикається АТ «Ощадбанк» вписується у загальноприйнятий процес банківського ризик-менеджменту (рис. 2.6)

Примітка. Побудовано на основі [37]

Рис. 2.6. Етапи ризик-менеджменту в АТ «Ощадбанк»

На етапах Виявлення та Вимірювання ризику

Банк щорічно виявляє та окреслює найбільш суттєві ризики, вплив яких відбувається на його діяльність. Цей процес регламентується прийнятим в

Ощадбанку документом «Методика виявлення суттєвих ризиків».

Регулярно із використанням різних методів аналізу, що дозволяють найкраще оцінити рівень того чи іншого ризику, відповідальний відділ банку обчислює значення тих чи інших показників та аналізує драйвери, що впливають на зміну цих значень.

На регулярній основі також відслідковується зміна показників, аналізується їх динаміка та порівнюються їх фактичні значення із встановленими Декларацією схильності до ризику та іншими, що регламентуються правилами та процедурами Ощадбанку.

У разі здійснення заходів щодо запобігання ризику, проводиться оцінка доцільності та ефективності цих заходів.

На етапі Звітування формується стандартизована та адаптована під конкретні потреби звітність, яка має бути передана на усі рівні управління: наглядовій раді, комітету з управління ризиками, комітети з управління ризиками та іншим відділам, робота яких підпадає під наслідки впливу ризиків.

На останньому етапі встановлюються ліміти, що підлягають регулярному перегляду та корекції, здійснюється розробка та прийняття управлінських рішень щодо пом'якшення ризиків, у разі потреби відповідальні підрозділи банку розробляють та актуалізують План відновлення діяльності.

Ощадбанк для забезпечення реалізації стратегії управління ризиками банківської діяльності створив трирівневу систему захисту від ризиків та управління ними, яка реалізовується через організаційну структуру банку.

При управлінні ризиками, банк дотримується принципів співвідношення дохідності та ризиків за своїми операціями. До них належать:

- 1) принцип дохідності;
- 2) принцип мінімізації ризику;
- 3) принцип ліквідності;
- 4) принцип диверсифікації.

Дотримання принципу дохідності полягає у тому, що рівень дохідності за активними операціями банку має підтримуватись на рівні сукупної дохідності, розмір якої одночасно повинен відповідати наступним вимогам:

1) підтримувати рівень рентабельності, визначений Стратегією розвитку та бізнес-планом;

2) враховувати загальну дохідність Банку за операціями з контрагентом/економічною групою контрагентів. За рахунок формування резервів покривати вартість кредитного ризику, що притаманний певному контрагенту/економічній групі контрагентів чи банківському продукту/портфелю активних банківських операцій;

3) відповідати встановленим регулятивним вимогам НБУ та бізнес очікуванням;

4) покривати інші витрати банку, що пов'язані із здійсненням операцій.

Принцип мінімізації ризику передбачає розробку, визначення та затвердження внутрішніми документами банку цільового рівня дохідності, обмежень, лімітів для клієнта чи групи клієнтів банку, розробку моделей оцінки фінансового стану позичальників, цільового використання банківських коштів, у тому числі наданих у тимчасове користування, здійснення хеджування (внутрішнього страхування ризиків).

Банк повинен формувати достатній обсяг портфеля ліквідних активів для того, щоб дотримуватися принципу ліквідності.

І останній принцип – диверсифікації, реалізується АТ «Ощадбанком» через розподіл активів між різними об'єктами вкладень для того, щоб знизити концентрацію ризику можливої втрати капіталу чи доходу. Для його реалізації банк встановлює ліміти концентрації ризику, які затверджує документами про реалізацію політики з управління ризиками та кредитної політики банку.

Для того, щоб зробити висновок про ефективність системи управління ризиками в АТ «Ощадбанк» можемо використати шкалу кредитних рейтингів від Moody's Investors Service, згідно якої Ощадний банк займає наступні позиції (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Рейтинг «Ощадбанку» за шкалою Moody`s Investors Service

Показник	Оцінка	Визначення оцінки
Рейтинг базової оцінки кредитоспроможності	Ссаа3	Суттєвий кредитний ризик з реальним виникненням дефолту

Продовж. табл. 2.8

Рейтинг довгострокових депозитів в національній валюті	Ссаа2	
Рейтинг довгострокових депозитів в іноземній валюті	Ссаа3	
Рейтинг пріоритетних обов'язків в іноземній валюті	Ссаа2*	
Рейтинг пріоритетних обов'язків в національній валюті	Ссаа2	

За даними таблиці АТ «Ощадбанк» має доволі невисокі позиції за депозитною і борговою позицією. Також рівень кредитного ризику є суттєвим, що може призвести до реального виникнення дефолту. Вважаємо така проблема в першу чергу обумовлена високою концентрацією кредитного ризику банку та недостатньою диверсифікацією деяких груп активів банку. Проте, зважаючи на показники фінансової звітності, а також на те, що АТ «Ощадбанк» повністю відповідає нормативним вимогам регулятора, має розроблені процедури управління ризиками та затверджені методики їх оцінки та мінімізації наслідків впливу, тому вважаємо, що робота банку є ефективною та результативною в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Сучасні умови організації системи управління ризиками у банках України

Стан банківської системи є основним показником рівня розвитку економічних відносин та фінансової стабільності грошової системи держави. Виконуючи роль фінансового посередництва на грошовому та валютному ринках і ринку капіталів, банки забезпечують безперервний рух фінансових ресурсів в економіці [13].

У зв'язку із повномасштабним вторгненням банківська система стикнулася із складними викликами, подолання яких неможливе без використання інноваційних підходів, адаптованих методів управління та зважених на ризики управлінських рішень.

Саме тому важливого значення набуває формування ефективної системи управління ризиками банку, що являє собою сукупність методів, прийомів і заходів, що спрямовуються на своєчасне прогнозування ризиків, аналіз ймовірності їх настання та масштабів впливу на діяльність банку, наслідків, які можуть спричинити ці ризики, з метою запобігання чи мінімізації пов'язаних з ними втрат.

Оскільки банківська система є стратегічно важливим сектором, який до того ж працює в основному із залученими коштами, то на рівні держави законодавчо розроблено методики та рекомендовані заходи щодо моніторингу, оцінки та використання методів управління фінансовими ризиками.

З 2020 року банківська система працювала в стресових умовах, до прикладу до зовнішніх ризиків, що впливали на банківську систему у 2021 році відносили уповільнення темпів зростання світової економіки, збереження

ризиків втрат через захворювання Covid та його наслідки, високі темпи інфляції, очікуване зростання дохідності безризикових активів та потенційне збільшення премії за ризик.

Новим викликом на той момент стало різке подорожчання енергоресурсів за одночасної корекції цін на сталь та руду [8].

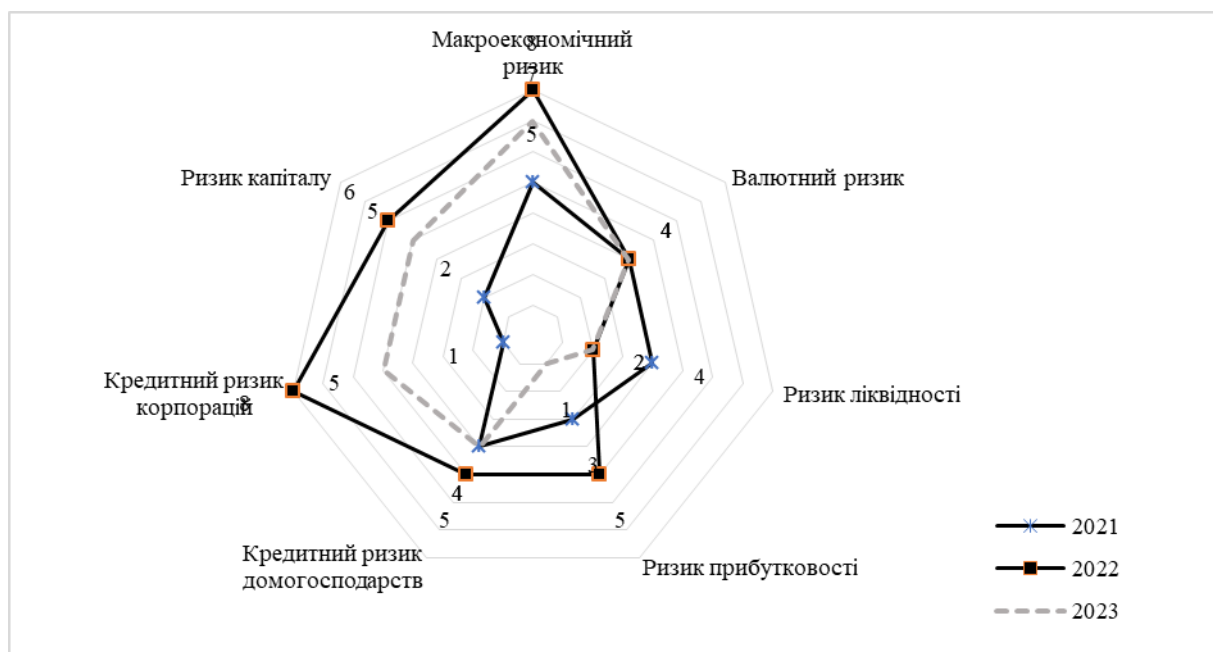
Наразі за підсумками 2023 року банківська система стикається зі ще гіршими ризиками: війна переростає у позиційну боротьбу до моменту виснаження ресурсів, незважаючи на допомогу з боку урядів іноземних країн та міжнародних фінансових інституцій, донорських організацій, рішення про її надання приймаються важко, а тому періоди між грошовими потоками зростають, також сума цієї допомоги недостатня для покриття усіх потреб. Ціни на основні товарні позиції українського експорту постійно знижуються, до того ж Україна має труднощі із логістикою експортного товару. Також спостерігається високий рівень облікової ставки через необхідність стримування інфляції 13,5%, зниження попиту на ринку комерційної нерухомості, а обсяги продажу житла зросли, проте не досягали довоєнного рівня [10].

Водночас під час здійснення своєї діяльності банки стикаються із такими видами ризиків: макроекономічним, валютним, ризиками ліквідності та прибутковості, кредитними ризиками домогосподарств та корпорацій та ризиком капіталу.

У червні та грудні кожного року Національний банк України презентує Звіт про фінансову стабільність банківської системи. Важливим розділом цих звітів є мапа ризиків фінансового сектору, а також рівень їх оцінки відповідно до Методології побудови карти ризиків, що постійно коригується, зважаючи на доступ до даних чи інші релевантні фактори, що можуть впливати на результати такої оцінки. Кожен із банківських ризиків, НБУ оцінює за шкалою від 1 до 10, від найнижчого до найвищого рівня.

Оцінка є прогнозою та відображає очікуваний рівень ризиків на наступний рік. Ми провели аналіз результатів оцінки ризиків банків, поданих у

Звітах про фінансову стабільність за грудень 2021 – грудень 2023 року та відобразили їх на рис. 3.1.

Примітка. Побудовано автором на основі [8, 9, 10]

Рис. 3.1. Мапа ризиків фінансового сектору за грудень 2021 – грудень 2023 рр.

Отже, як бачимо загалом рівень усіх ризиків значно зріс у 2022 році і не зважаючи на зниження у 2023 році, ще не досягнув довоєнного рівня. Розуміємо, що це практично нереально, зважаючи на умови, в яких працює банківська система. Найвищим є кредитний ризик корпоративного сектору, а також макроекономічний ризик, які оцінюються НБУ у 8 з 10 балів. Найнижчими є ризики ліквідності та прибутковості.

Річ у тому, що перед початком війни, зважаючи на те, що із початком повномасштабного вторгнення могли б виникнути проблеми із ліквідністю, накопичили достатній обсяг ліквідних активів через придбання Депозитних сертифікатів НБУ. Прибутковість банків забезпечується попитом на їхні послуги, розширенням переліку фінансових активів, участь банків у державних програмах у ролі банків-партнерів і т.д.

У 2023 році знизився і кредитний ризик бізнесу. Цьому сприяло

відновлення економічної активності та зменшення рівня дефолтів, оскільки бізнес адаптувався до роботи в умовах сучасних викликів.

Коливання курсу валют все ще чинять вплив на вартість банківських операцій і роботу банків загалом, а через значну частку непрацюючих кредитів, наданих фізичним особам, у кредитному портфелі банків та зниження рівня життя населення залишається кредитний ризик домогосподарств,.

Частка непрацюючих кредитів (NPL) у корпоративних портфелях банківських установ продовжує збільшуватися (+13 відсоткових пунктів), але банки пов'язують це насамперед із низькою кредитоспроможністю клієнтів ще на момент укладання договорів і лише 1/3 нових непрацюючих кредитів спричинена матеріальними збитками через фізичне руйнування або окупацію. У багатьох випадках банки розробили ефективні механізми реструктуризації боргів, тому прострочені кредити частково погашаються.

Водночас банківська система працює відносно стабільно: стан ліквідності її активів відповідає нормативним вимогам, а в деяких банках і перевищують нормативні значення, надходження коштів від населення та корпоративних клієнтів на банківські рахунки відбувається постійно, зростають суми гривневих депозитів населення, оформлених строковими договорами, водночас банки значно покращили свою практику з управління кредитними ризиками, відбувається постійний моніторинг, оцінка та коректне відображення кредитних втрат, а у деяких випадках своєчасна реструктуризація заборгованості клієнтів банку.

Фактично, банки дуже добре навчилися реагувати на сучасні виклики, а банківська система засвідчила свою здатність працювати ефективно в умовах невизначеного середовища та надзвичайних ризиків.

3.2. Напрями підвищення ефективності управління банківськими ризиками

В умовах євроінтеграції України та виходу фінансової системи на більш глобальні ринки, обов'язковою умовою її фінансової стабільності та прибутковості є приведення системи управління фінансовими ризиками до вимог світового рівня. Численні виклики фінансового сектору, такі як економічна нестабільність, політичні ризики та зміни у регуляторному середовищі, вимагають від банків розробки обґрунтованих підходів до управління фінансовими активами та зобов'язаннями, формування резервів на покриття ризиків, а також застосування зважених підходів до мінімізації їх наслідків.

Впровадження надійної системи управління ризиками дозволяє банкам прогнозувати і мінімізувати потенційні загрози, що можуть вплинути на їхню ліквідність, платоспроможність та репутацію. Це, в свою чергу, забезпечує довіру клієнтів та інвесторів, що є критично важливим для збереження стабільності фінансової системи.

У цьому контексті необхідним є приведення політик ризик-менеджменту у відповідність до світових стандартів із використанням рекомендацій Міжнародного валютного фонду, Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (FATF) та III документу Базельського комітету з банківського нагляду.

Це передбачає впровадження у банківську практику сучасних методик і технологій, які дозволяють оперативно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі. В результаті, банки, що успішно інтегрують ці підходи, не лише забезпечують свою стабільність, але й сприяють зміцненню фінансової системи країни в цілому.

Якщо розглядати систему управління ризиками, з точки зору внутрішнього середовища банків, то ефективна їх побудова виступає передумовою для покращення внутрішнього контролю та підвищення операційної ефективності.

Завдяки систематичному підходу до ідентифікації, оцінки та управління ризиками, банки можуть зменшити кількість непродуктивних активів,

покращити якість кредитного портфеля та оптимізувати управління капіталом. Це сприяє не лише зниженню втрат від небажаних подій, але й підвищенню загальної рентабельності банківських операцій.

Тому в практиці банківського ризик-менеджменту особливої ваги набуває комплаєнс. Сутність поняття «комплаєнс» полягає у тому, що банки повинні дотримуватися норм законодавства, регулятивних та етичних норм при здійсненні банківських операцій та роботі з клієнтами, затверджених внутрішніми документами.

Фактично банківський комплаєнс передбачає впровадження стратегічного підходу до забезпечення відповідності законності та етичності у всіх аспектах фінансової діяльності банку.

Це повинно включати:

1. Відповідність діяльності банку усім вимогам законодавства та регулятивним нормам. Тут окрім специфічного банківського законодавства, важливого значення набувають вимоги щодо фінансового моніторингу для забезпечення дотримання вимог Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

2. Управління ризиками банку щодо порушення норм законодавства та недотримання регулятивних вимог;

3. Здійснення банківських операцій із дотриманням усіх норм конфіденційності, збереження банківської таємниці, водночас прозорості та публічності щодо механізмів реалізації усіх бізнес-процесів банку та показників фінансової звітності. Це дозволяє викликати довіру з боку клієнтів.

4. Дотримання етичних норм при здійсненні банківської діяльності щодо клієнтів та персоналу. Це передбачає прояв поваги та забезпечення справедливості у відносинах з людьми.

Забезпечення банківського комплаєнсу дозволяє враховувати та мінімізувати фактори, що чинять негативний вплив і спричиняють виникнення ризиків недотримання нормативних значень, визначених НБУ, отримання

фінансових збитків, репутаційні втрати.

Це сучасний механізм ризик-менеджменту, що дозволяє уникнути виконання платежів за операціями чи з клієнтами, які не відповідають вимогам фінансового моніторингу або пов'язані із суб'єктами господарської діяльності, що працюють на території країни – агресора чи білорусі, підсанкційними банками чи компаніями.

Таким чином підтримується цілісність банківської системи, здійснюються превентивні заходи щодо здійснення фінансових злочинів чи шахрайства та підвищується ефективність функціонування та роботи банку загалом.

На думку вітчизняних дослідників питань щодо функціонування банківської системи, ефективність функціонування комерційного банку окреслюється показниками фінансової стабільності, прибутковості, якості обслуговування клієнтів, ефективністю управління ризиками та впровадженням інноваційних підходів у діяльність кожного окремого банку.

Ефективне управління ризиками банку має здійснюватися на усіх рівнях фінансової системи:

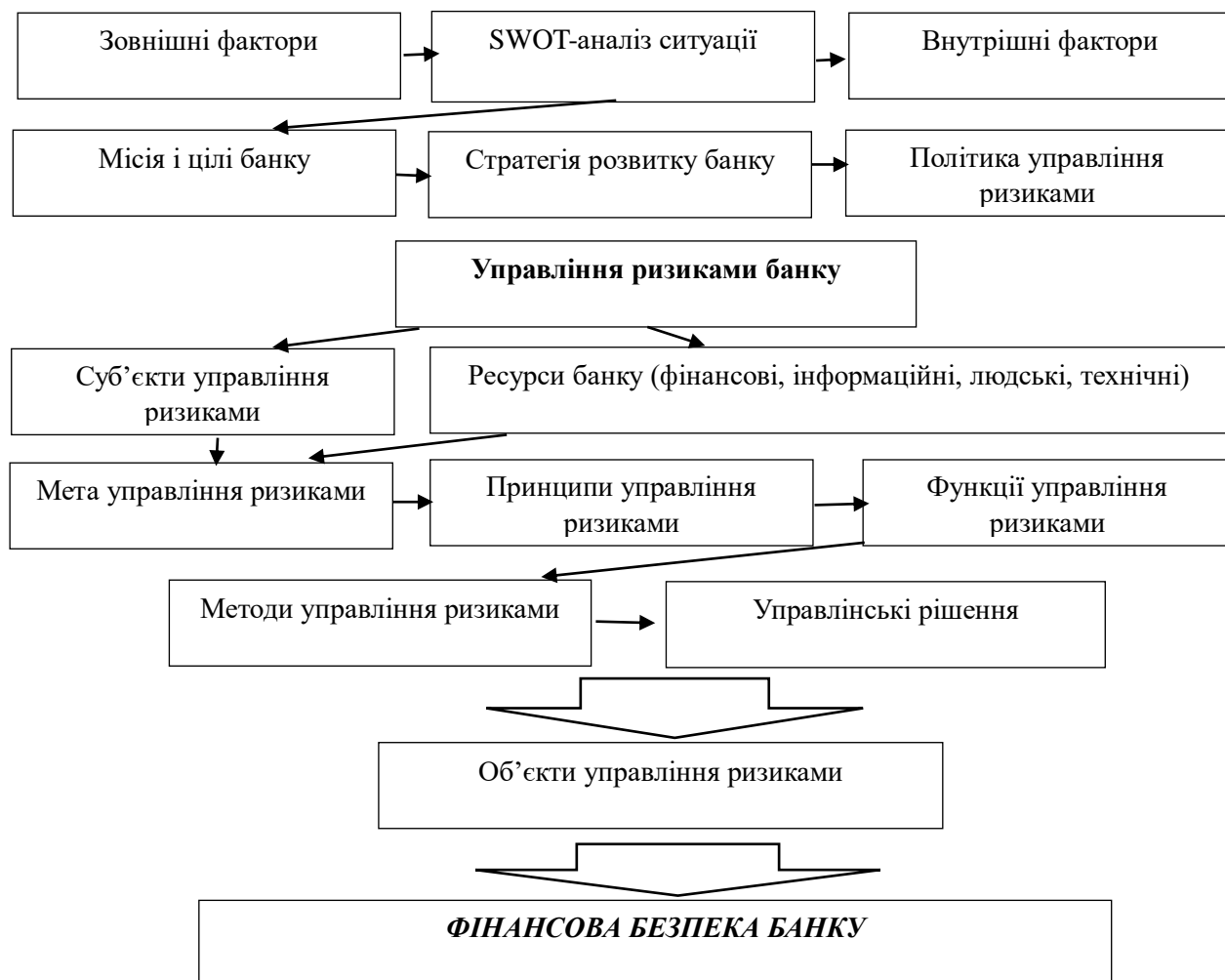
1. на макрорівні – держава розробляє нормативно-правову базу та інструкції щодо впровадження ефективних методів виявлення, врахування та оцінки ризиків у банківській діяльності.

2. на рівні окремих банків – банки приймають рішення щодо прийняття внутрішніх документів та стратегій з управління ризиками у відповідності до рекомендацій НБУ. Національний банк України для цього часто проводить тренінгове навчання та вебінари для відповідальних за управління ризиком банківських працівників, на яких дає конкретні вказівки щодо процедур та правил ідентифікації ризиків, віднесення їх впливу на результати банківської діяльності, а також використання конкретних методик оцінки для різних типів ризиків.

3. на рівні банківських підрозділів – відбувається трирівневий захист від впливу фінансових ризиків: на рівні операційного внутрішнього контролю бізнес-діяльності, менеджменту та внутрішнього аудиту. Фактично ця модель

дозволяє розмежувати відповідальність за управління ризиками між наглядовою радою та правлінням (менеджмент), комітетами з управління ризиками та службою внутрішнього аудиту (що є останньою лінією захисту від фінансових ризиків).

Загалом систему управління ризиками банку формують різні елементи (рис. 3.2.).

Примітка. Побудовано на основі [15].

Рис. 3.2. Система управління фінансовими ризиками банку

Отже, у різних розділах цього дослідження ми описували різні елементи, що формують ефективну систему управління ризиками банків:

1. Суб'єкти, що беруть участь в розробці правил і процедур політики управління ризиками, здійснюють безпосередню оцінку та управління. Як зазначалося вище до їх складу включаються організаційні підрозділи банку, що створюють три рівні захисту від ризику;

2. Об'єкти – фінансові активи банку та його зобов'язання, що генерують різні види доходів та потребують витрат з боку банків, суми яких під впливом фінансових ризиків можуть значно змінитися;

3. Принципи управління, що передбачають ефективність, своєчасність, структурованість, розподіл обов'язків, комплексність, незалежність, конфіденційність, прозорість та обізнаність.

4. Функції управління, які чітко корелюють із етапами банківського ризик-менеджменту: ідентифікація, оцінка, моніторинг, мінімізація ризиків та контроль

5. Методи, які використовуються у залежності від виду активу чи зобов'язання, для того, щоб якомога ефективніше враховувати усі ризики (аналітичні, статистичні, методи експертних оцінок, GAP- метод).

6. Виважені управлінські рішення щодо мінімізації впливу фінансових ризиків на банківську діяльність, що часто відрізняються в залежності від розміру, бренду, частки ринку та багато інших характеристик, що визначають політику управління ризиками банку.

Загалом, усі рішення спрямовані на мінімізацію банківських ризиків або усунення їх наслідків.

Способами мінімізації банківських ризиків є:

1) Проведення комплексного аналізу кредитоспроможності та платоспроможності клієнтів із встановленням чітких критеріїв відповідності умовам надання кредитів. Це допомагає зменшити рівень прояву кредитного ризику домогосподарств та корпоративних клієнтів;

2) Здійснення диверсифікації портфелю шляхом вкладення коштів в різні види фінансових активів, чи розподілу кредитів за різними позичальниками, сферами діяльності, придбання фінансових активів із різними ступенями ризиковості і т.д.

3) Ефективне управління ризиками, що передбачає можливості своєчасної ідентифікації, оцінки, моніторингу та контролю ризиків.

4) Співпраця з регулятором банківської системи (НБУ), дотримання вимог

щодо значень нормативів діяльності банку;

5) Дотримання достатнього рівня ліквідності для можливості проведення вчасних розрахунків та запобігання порушенню термінів оплати за договорами.

Загалом банки використовують наступні заходи щодо зниження прояву фінансових ризиків, що виникають у їхній діяльності (таблиця 3.1.)

Таблиця 3.1.

Можливі заходи щодо мінімізації ключових банківських ризиків

Ключові стратегічні ризики	Заходи щодо мінімізації
Ризики концентрації – вітчизняні банки формують портфелі фінансових активів, включаючи до його складу однакові види, типи активів і т.п.	Пошук додаткових джерел отримання прибутку, диверсифікація фінансових вкладень, підвищення частки комісійних доходів у загальній сумі банківських доходів.
Операційно-технологічний ризик – обумовлює необхідність використання банком інноваційних підходів до здійснення типових бізнес-процесів для того, щоб відповідати вимогам ринку та бути конкурентоспроможним	Побудова якісних каналів для можливості віддаленої роботи з клієнтами, вкладення коштів у розвиток технологічних процесів та розробку програмного забезпечення
Ризик змін на ринку – у зв'язку із війною в Україні існує невизначеність щодо подальшого функціонування бізнесу, особливо малого та середнього, здатності погашати попередньо одержані кредити	Розробка нових банківських продуктів, способів реструктуризації кредитів, можливість пролонгації кредитів, для нових позичальників – якісна оцінка їх кредитоспроможності.
Ризик втрати рентабельності – необхідність дотримання вимог НБУ, вкладення коштів в інноваційне програмне забезпечення, зміна банківської інфраструктури значно збільшують рівень витрат адміністрування банківських операцій	Вибір оптимальних джерел залучення капіталу за критерієм вартості, підтримка високих темпів розвитку, розробка вигідних пропозицій для розширення клієнтської бази

Примітка. Складено на основі [7]

Отже, переваги ефективного ризик-менеджменту полягають у тому, що він стає основою для ефективного стратегічного планування; допомагає

зменшити фінансові витрати та фінансові втрати банку, покращує результати роботи банку і рівень його фінансової безпеки; сприяє більш ефективній комунікації банку з НБУ, банками – кореспондентами та клієнтами, надає вищому менеджменту інформацію про перелік ризиків та інформацію про ресурси, що витрачаються на управління ними, дозволяє збільшити вартість банку, а найголовніше сприяє підвищенню рівня фінансової безпеки банку.

Стан фінансової безпеки дозволяє сформувати належний рівень фінансової стабільності та стійкості до викликів зовнішнього середовища.

ВИСНОВКИ

Отже, ризиком є ситуація невизначеності щодо настання певної, найчастіше небажаної події в майбутньому. Його рівень вимірюється ймовірністю настання такої події та відповідно неодолення бажаного результату, причому залежно самого ризику відхилення від запланованих показників може бути, як у бік зменшення, так і в бік збільшення.

Будь-які операції комерційного банку, чи то залучення капіталу на фінансовому ринку (пасивні) чи його вкладення у фінансові активи чи кредитні операції для клієнтів банку (активні), чи навіть комісійно-посередницькі, що передбачають надання консультацій чи проведення розрахунків супроводжується певним рівнем ризику, що впливає не лише на діяльність окремого банку, а й через те, що банки мають між собою кореспондентські відносини, впливає на роботу банківської системи загалом.

Ризики мають певні ознаки: об'єктивний характер, впливають на зміну показників діяльності банку, наявність таких ризиків і механізми їх врахування визначені законодавством.

У широкому розумінні ризиком є ситуація невизначеності щодо настання певної, найчастіше небажаної події в майбутньому. Його рівень вимірюється ймовірністю настання такої події та відповідно неодолення бажаного результату, причому залежно самого ризику відхилення від запланованих показників може бути, як у бік зменшення, так і в бік збільшення.

Будь-які операції комерційного банку супроводжуються певним рівнем ризику, що впливає не лише на діяльність окремого банку, а й на роботу банківської системи загалом.

Також науковці виділяють ключові властивості ризику, що значною мірою відображають його вплив на діяльність, певний об'єкт чи явище: суперечливість, альтернативність, правомірність та невизначеність.

До основних ризиків, на які наражаються банки, належать кредитний, операційний, ринковий ризики та ризик ліквідності. Розумне управління

ризиками може допомогти банкам збільшити прибутки, оскільки вони зазнають менших втрат за кредитами та інвестиціями.

Процес управління ризиками комерційного банку відбувається у чотири основні етапи: ідентифікація ризиків, визначення причин їх виникнення, напрямів діяльності, що їх генерують; оцінювання величини ризику за допомогою різних методів; прийняття рішень щодо управління ризиками: запобігання, мінімізація, обмеження, хеджування, страхування ризиків шляхом застосування відповідних методів управління; здійснення постійного моніторингу та контролю за ризиками та наслідками їх впливу.

В АТ «Ощадбанк» є розроблена стратегія управління ризиками, а процес управління в загальному вписується у загальноприйнятий процес банківського ризик-менеджменту.

АТ «Ощадбанк» має доволі невисокі позиції за депозитною і борговою позицією. Також рівень кредитного ризику є суттєвим, що може призвести до реального виникнення дефолту. Вважаємо така проблема в першу чергу обумовлена високою концентрацією кредитного ризику банку та недостатньою диверсифікацією деяких груп активів банку. Проте, зважаючи на показники фінансової звітності, а також на те, що АТ «Ощадбанк» повністю відповідає нормативним вимогам регулятора, має розроблені процедури управління ризиками та затверджені методики їх оцінки та мінімізації наслідків впливу, тому вважаємо, що робота банку є ефективною та результативною в сучасних умовах.

Рівень ризиків банківської системи загалом значно зріс у 2022 році і не зважаючи на зниження у 2023 році, ще не досягнув довоєнного рівня. Розуміємо, що це практично нереально, зважаючи на умови, в яких вона працює. Найвищим є кредитний ризик корпоративного сектору, а також макроекономічний ризик, які оцінюються НБУ у 8 з 10 балів. Найнижчими є ризики ліквідності та прибутковості.

Водночас банки працюють відносно стабільно: стан ліквідності їхніх активів відповідає нормативним вимогам, надходження коштів від населення та

корпоративних клієнтів на банківські рахунки відбувається постійно, зростають суми гривневих депозитів населення, оформлених строковими договорами, водночас банки значно покращили свою практику з управління кредитними ризиками, відбувається постійний моніторинг, оцінка та коректне відображення кредитних втрат, а у деяких випадках своєчасна реструктуризація заборгованості клієнтів банку.

Якщо розглядати систему управління ризиками, з точки зору внутрішнього середовища банків, то ефективна їх побудова виступає передумовою для покращення внутрішнього контролю та підвищення операційної ефективності.

Завдяки систематичному підходу до ідентифікації, оцінки та управління ризиками, банки можуть зменшити кількість непродуктивних активів, покращити якість кредитного портфеля та оптимізувати управління капіталом. Це сприяє не лише зниженню втрат від небажаних подій, але й підвищенню загальної рентабельності банківських операцій.

Ефективне управління ризиками банку має здійснюватися на усіх рівнях фінансової системи та передбачає формування системи елементів, що включають: суб'єктів, об'єкти, принципи управління, функції та методи управління, а також процес ухвалення управлінських рішень.

Виважені управлінські рішення щодо мінімізації впливу фінансових ризиків на банківську діяльність, що часто відрізняються в залежності від розміру, бренду, частки ринку та багато інших характеристик, що визначають політику управління ризиками банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Jamshed, Agha Salman and Siddiqui, Danish Ahmed, Determining Risk Factors that Diminish Asset Quality of Commercial Banks in Pakistan (April 28, 2023). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4432073> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4432073>
2. Strategy Spotlight: 8 Common Strategic Planning Mistakes You're Making. Batimes. Available at: <https://www.batimes.com/articles/strategy-spotlight-8-common-strategic-planning-mistakes-you-re-making.html> (дата звернення: 12.03.2024).
3. Systemic vs idiosyncratic risk. Systemic risk centre. URL: <https://www.systemicrisk.ac.uk/systemic-risk>
4. The Financial Risk Manager: начальні матеріали GARP [Електронний ресурс] / Офіційна інтернет-сторінка GARP. – Режим доступу: <http://www.garp.org/frm/study-center/study-materials.aspx>
5. Балачій, А. П. (2020). Сутність і класифікація банківських ризиків. Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах господарювання : зб. тез доп. VII Всеукр. наук.-практ. заоч. конф.; м. Черкаси, 17 квітня 2020 р. / за ред. Н. Г. Мехеди. с. 12-16.
6. Демчук Н.І., Абахтімова А.А. Управління банківськими ризиками. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки.* 2017. Випуск 24. Частина 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_24/1/26.pdf
7. Добровольська, Е. В., Покотильська, Н. В. (2022). ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ. *Економічний простір*, (179), 31-36. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-5>
8. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2021 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2021-H2.pdf

9. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2022 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H2.pdf
10. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf
11. Зубова В.В. Основні підходи до визначення та класифікації банківських ризиків. *Ефективна економіка*. 2016. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5047>
12. Карась О.О. Специфіка системи управління ризиками в банківській сфері. *Ефективна економіка*. 2015. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3917>
13. Качула, С., & Коткова, А. (2023). Підвищення ефективності функціонування комерційного банку на фінансовому ринку шляхом мінімізації банківських ризиків. *Економіка та суспільство*, (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-82>
14. Кириченко О. А., Гіленко І.В., Сиротян С.В. Банківський менеджмент : навчальний посібник. К. : Знання-Прес, 2002. 438 с.
15. Кльоба Л.Г. Напрями вдосконалення управління банківськими ризиками. *Економіка та держава* №6. 2017. С. 80-85
16. Конопацька Л.В., Раєвський К.Є. Банківський нагляд. Навчальний посібник. Суми: УАБС НБУ, 2007. – 262 с.
17. Кочетигова Т.В., Олейнік А.Ю. Сутність та класифікація банківського ризику. *Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2017. Випуск 16. С. 715 – 718. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/140.pdf>
18. Кутащенко М.В. Сутність ризику і причини його виникнення. *Інвестиції: практика та досвід* 2009. № 6. С. 45 – 48. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2009/13.pdf
19. Метод аналізу доцільності втрат. Studfile. URL: <https://studfile.net/preview/5199105/page:10/>
20. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»

21. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9) «Фінансові інструменти». Документ 929_016 у пот. ред від 01.01.2020 року. Сайт Верховної ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text

22. Нагорна Ю. Огляд МСФЗ 9. Сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MSFZ_9_Review_pr_2022-09-06.pdf?v=7

23. Островська Н.С. Економічна сутність банківських ризиків. 2018. Інтелект XXI. № 2. С. 117 – 121. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_2/24.pdf

24. Островська Н.С. Економічна сутність банківських ризиків. Інтелект XXI. 2018. №2. С. 117 – 121. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_2/24.pdf

25. Петрович М.В. GAP-аналіз як ефективний інструмент для оцінювання стратегічних розривів: сутність та методологія. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. URL: DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2020-42-11>

26. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затверджене постановою Правління НБУ №64 від 11.06.2018 URL: [Organizacijna_struktura_sistemi_upravlinnya_rizikami_2018-09-18_19_pr.pdf](#)

27. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затверджене постановою Правління НБУ №64 від 11.06.2018 URL: [Organizacijna_struktura_sistemi_upravlinnya_rizikami_2018-09-18_19_pr.pdf](#)

28. Принципи корпоративного управління для банків. Базельський комітет з питань банківського нагляду. Liga 360. Документ від 08.07.2015. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU15164>

29. Про банки і банківську діяльність. Закон України. Документ № 2121-III від 7.12.200 року у пот. ред від 27.04.2024 р. Сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#top>

30. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року N 64/2022, затвердженим Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року N 2102-IX

31. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб. Закон України. Документ № 4452-VI від 23.02.2012 р. у пот. ред від 19.04.2023 року. Сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>

32. Про фінансові послуги та фінансові компанії .Закон України № 1953-IX від 14.12.2021 р. у пот. ред від 01.01.2024 року. Сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#top>

33. Процентний ризик банку. Сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Процентний_ризик_2020-10-22.pdf

34. Савченко С. М. Сутність ризику як економічної категорії. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3496/>

35. Сніщенко Р.Г. Вплив ризику на фінансову безпеку банку. Ефективна економіка. 2013. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1819>

36. Солоджук Т.В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. Івано-Франківськ. 2023. 237с. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/18018>

37. Стратегія управління ризиками АТ «Ощадбанк». Київ. 2021. Сайт Ощадбанку. URL: https://www.oschadbank.ua/uploads/1/7910-strategia_upravlinna_rizikami_2_0.pdf

38. Тарасова К.І. Методологічні засади кількісної оцінки ризиків. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Економіка. Випуск 23. URL: <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2013/n23/73.pdf>

39. Упроваджуються нормативи ліквідності LCR та NSFR для банківських груп. Сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>

40. Цопа В. Ідентифікація і класифікація ризиків. Онлайн-консультант. <https://qualityexpert.com.ua/articles/657215-identyfikatsiya-i-klasyfikatsiya-ryzykiv>

41. Фінансова звітність АТ «Державний ощадний банк України». Сайт Ощадбанку. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>

ДОДАТКИ

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	28 376 712	19 001 319
Кредити, надані клієнтам	12	83 215 595	74 754 086
Інвестиції	13	143 398 851	128 686 039
Інвестиційна нерухомість	14	626 789	633 099
Основні засоби	15	6 521 344	6 947 115
Нематеріальні активи	15	2 106 476	2 049 509
Передплата з податку на прибуток		470 943	417 175
Інші фінансові активи	16	1 319 773	468 886
Інші нефінансові активи	16	3 237 587	2 014 206
Всього активів		269 274 070	234 971 434
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання			
Кошти банків	17	543 326	7 608 283
Рахунки клієнтів	18	233 940 309	191 452 639
Випущені єврооблігації	19	6 041 534	7 908 096
Інші залозичені кошти	20	2 676 153	2 818 312
Забезпечення	21	1 179 977	829 107
Інші фінансові зобов'язання	21	606 965	534 499
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 290 000	880 297
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	97 833	173 704
Субординований борг	22	716 442	878 960
Всього зобов'язань		247 092 539	213 083 897
Власний капітал			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Непокритий збиток		(29 777 746)	(30 106 919)
Резерв переоцінки будівель		1 473 482	1 564 504
Кумулятивна сума курсових різниць		2 537	1 469
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		60 894	146 089
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		684 601	544 219
Неконтрольована частка участі		12 783	13 195
Всього власного капіталу		22 181 531	21 887 537
Всього зобов'язань та власного капіталу		269 274 070	234 971 434

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	65 850 018	28 376 712
Кредити, надані клієнтам	12	89 109 019	83 215 595
Інвестиції	13	173 447 680	143 398 851
Інвестиційна нерухомість	14	542 598	626 789
Передплата з податку на прибуток		62 772	470 943
Відстрочені активи з податку на прибуток	9	865 374	-
Основні засоби	15	10 208 797	6 521 344
Нематеріальні активи	15	2 465 154	2 106 476
Інші фінансові активи	16	746 511	1 319 773
Інші нефінансові активи	16	3 237 800	3 237 587
Всього активів		346 535 723	269 274 070
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	17	366 363	543 326
Рахунки клієнтів	18	302 944 010	233 940 309
Забезпечення	21	939 501	1 179 977
Інші фінансові зобов'язання	21	608 667	606 965
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 450 879	1 289 951
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток		2 953 486	49
Інші запозичені кошти	20	5 361 909	2 676 153
Випущені єврооблігації	19	2 935 584	6 041 534
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	-	97 833
Субординований борг	22	250 816	716 442
Всього зобов'язань		317 811 215	247 092 539
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 985 382	1 473 482
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		9 730	60 894
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		880 862	684 601
Кумулятивна сума курсових різниць		2 701	2 537
Непокритий збиток		(23 891 423)	(29 777 746)
Неконтрольована частка участі		12 276	12 783
Всього власного капіталу		28 724 508	22 181 531
Всього зобов'язань та власного капіталу		346 535 723	269 274 070

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

16 квітня 2024 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

М.С. Демкович
В.о. головного бухгалтера

16 квітня 2024 року

Примітки на сторінках 8- 105 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Додаток В

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	18 981 901	17 809 587
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 566 906	3 542 954
Процентні витрати	5	(7 564 688)	(7 989 345)
Чистий процентний дохід		14 984 119	13 363 196
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	(11 039 456)	(1 838 786)
Чистий процентний дохід після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		3 944 663	11 524 410
Комісійні доходи	6	9 386 584	9 802 378
Комісійні витрати	6	(3 447 839)	(3 597 784)
Операції з іноземною валютою, нетто		1 234 118	199 216
Чистий (збиток)/прибуток від переоцінки іноземної валюти		(3 588 937)	682 879
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	8 321 816	(5 330 992)
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями	29	(304 573)	(233 938)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(3 048)	(9 140)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(3 321)	9 300
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		903	2 351
Інші доходи		547 691	370 291
Інші витрати		(245 316)	(22 219)
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(603 165)	(748 303)
Чистий непроцентний дохід		11 294 913	1 124 039
Операційні доходи		15 239 576	12 648 449
Витрати на виплати працівникам	8	(8 145 471)	(6 313 172)
Амортизаційні витрати	8	(1 833 746)	(1 861 325)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(4 628 921)	(3 422 073)
Прибуток від операційної діяльності		631 438	1 051 879
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4 547	-
Прибуток до оподаткування		635 985	1 051 879
Відшкодування з податку на прибуток	9	2 357	2 338
Чистий прибуток за рік		638 342	1 054 217
Чистий прибуток за рік, що відноситься до:			
Акціонера Банку		638 754	1 054 540
Неконтрольованої частки участі		(412)	(323)

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Продовж. дод. В

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ)
(у тисячах гривень)

Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Чистий прибуток за рік	638 342	1 054 217
Інші сукупні доходи/(витрати)		
Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:		
Чистий прибуток від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	140 382	(2 779)
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(82 486)	(2 038)
Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків, після оподаткування:		
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності	1 068	(114)
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(86 383)	(286 749)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки	1 188	3 776
Інші сукупні доходи/(витрати) за рік	<u>(26 231)</u>	<u>(287 904)</u>
Всього сукупний дохід за рік	<u>612 111</u>	<u>766 313</u>
Загальний сукупний дохід за рік, що відноситься до:		
Акціонера Банку	612 523	766 636
Неконтрольованої частки участі	(412)	(323)

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Додаток Г

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року
Процентні доходи			
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	28 890 272	18 981 901
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 706 743	3 566 906
Всього процентних доходів		32 597 015	22 548 807
Процентні витрати	5	(13 867 477)	(7 564 688)
Чистий процентний дохід		18 729 538	14 984 119
 (Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	1 363 633	(11 039 456)
Чистий процентний дохід/ (витрати) після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		20 093 171	3 944 663
 Комісійні доходи	6	12 025 296	9 386 584
Комісійні витрати	6	(5 375 663)	(3 447 839)
Операції з іноземною валютою, нетто		937 821	1 234 118
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		108 484	(3 588 937)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(3 700 138)	8 321 816
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями		110 430	(304 573)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(37 919)	(3 048)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(36 998)	(3 321)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		-	903
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(342 401)	(603 165)
Інші доходи		557 429	547 691
Інші витрати		-	(245 316)
Чистий непроцентний дохід		4 246 341	11 294 913
 Операційні доходи		24 339 512	15 239 576
 Витрати на виплати працівникам	8	(7 248 905)	(8 145 471)
Амортизаційні витрати	8	(2 002 715)	(1 833 746)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(5 841 418)	(4 628 921)
Прибуток від операційної діяльності		9 246 474	631 438
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		7 208	4 547
Прибуток/(збиток) до оподаткування		9 253 682	635 985
 (Витрати)/ відшкодування з податку на прибуток	9	(3 277 200)	2 357
Чистий прибуток/(збиток)		5 976 482	638 342
 Відноситься до:			
Акціонера Банку		5 976 989	638 754
Неконтрольованої частки участі		(507)	(412)

Примітки на сторінках 8- 105 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Продовж. дод. Г

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД (ПРОДОВЖЕННЯ) ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

(у тисячах гривень)

Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року
Чистий прибуток/(збиток)	5 976 482	638 342
Інші сукупні доходи/(витрати) <i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>		
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	196 261	140 382
Чиста зміна резерву переоцінки будівель за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток <i>Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків, після оподаткування:</i>	613 175	(82 486)
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності	164	1 068
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(51 164)	(86 383)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки	-	1 188
Інші сукупні доходи/(витрати)	758 436	(26 231)
Всього сукупний дохід/ (витрати)	6 734 918	612 111
Відноситься до:		
Акціонера Банку	6 735 425	612 523
Неконтрольованої частки участі	(507)	(412)

Від імені Правління:

С.В. Наумов
 Голова Правління
 16 квітня 2024 року

М.С. Демкович
 В.о. головного бухгалтера
 16 квітня 2024 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8- 105 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

